

DENİZCİLİK ALANINDA ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ KONULARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ULUSAL LİTERATÜRDEKİ ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

(Sayfa 23-51)

Doç. Dr. Murat YORULMAZ

Kocaeli Üniversitesi Denizcilik Fakültesi
Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü
Orcid ID: 0000-0002-3664-0451
murat.yorulmaz@kocaeli.edu.tr

Dr. Nurettin BÜYÜK

Yalova Üniversitesi Yalova Meslek Yüksekokulu,
Deniz Ulaştırma ve İşletme Programı
Orcid ID: 0000-0003-1435-7134
nbuyuk@yalova.edu.tr

Ufuk Barış AKARSU

Kocaeli Üniversitesi Denizcilik Fakültesi
Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü
Orcid ID: 0000-0001-5689-6297
akarsuufukbaris@gmail.com

Özet

İşletmelerin rekabette avantaj sağlayabilmeleri ve de varlıklarını devam ettirebilmeleri büyük oranda sahip oldukları insan kaynağına bağlıdır. Dolayısıyla işletme çalışanlarının bireysel veya grup davranışlarının öğrenilmesi ve öngörülmesine yönelik yapılan örgütsel davranış alanındaki bilimsel çalışmalar da önem kazanmaktadır. Bu çalışma, denizcilik alanındaki örgütsel davranış konuları ile ilgili ulusal literatürde yapılmış tezleri ve makaleleri bibliyometrik olarak incelemek ve mevcut durumunu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Analizler sonucunda elde edilen bulgular, Microsoft Excel programı kullanılarak grafiklerle ortaya konulmuştur. Çalışmada ulaşılan bulgulara göre, en çok makale 2020 yılında, en çok tez ise 2010, 2013 ve 2019 yıllarında yayınlanmıştır. Makalelerde çoğunluk dört anahtar kelime ve tezlerde ise üç veya dört anahtar kelime kullanılmıştır. Makaleler ve tezler çoğunlukla erkek yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. Makale ve tezlerde genellikle veri toplama tekniklerinden anket tekniği kullanılmıştır. Makale ve tezlerde en çok odaklanılan konuların başında, *iş tatmini ve örgütsel bağlılık* konuları gelmektedir. Denizcilik alanında örgütsel davranış konularıyla ilgili en fazla tez, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde yazılmıştır. Bu çalışma, denizcilik alanında örgütsel davranış konuları ile ilgili ulusal literatürdeki tez ve makalelerin mevcut durumunu ortaya koyması, eksikliklerin görülmesi ve araştırmacılara yol gösterici olması bakımından önemlidir ve bu yönüyle de denizcilik literatürüne katkı yapan ilk çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Deniz Taşımacılığı, Örgütsel Davranış, Makale, Tez, Bibliyometrik Analiz.

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDY IN THE NATIONAL LITERATURE ON ORGANIZATIONAL BEHAVIOR IN THE MARITIME FIELD

Abstract

The ability of businesses to gain competitive advantage and maintain their existence largely depends on the human resources they have. Therefore, scientific studies in the field of organizational behavior for learning and predicting individual or group behaviors of business employees gain importance. This study was carried

out in order to bibliometrically examine the theses and articles in the national literature on organizational behavior issues in the field of maritime and to reveal their current status. The findings obtained as a result of the analyses were presented with graphics using the Microsoft Excel program. According to the findings of the study, most articles were published in 2020, and most theses were published in 2010, 2013, and 2019. Mostly four keywords were used in the articles and three or four keywords were used in the theses. Articles and theses are mostly written by male authors. The survey technique, one of the data collection techniques, was generally used in articles and theses. One of the most focused topics in articles and theses is job satisfaction and organizational commitment. Most dissertations on organizational behavior in the field of maritime were written at Dokuz Eylül University. This study is important in terms of revealing the current status of thesis and articles in the national literature on organizational behavior in the field of maritime, seeing the deficiencies and guiding researchers, and is the first study to contribute to the maritime literature in this respect.

Keywords: Maritime Transportation, Organizational Behaviour, Article, Thesis, Bibliometric Analysis.

JEL CODE: M10, J50, C29

Çalışma Alanı: Yönetim Organizasyon / Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi

1. GİRİŞ

Deniz taşımacılığı, denizler üzerindeki egemenlik hakkının yararlanma şekline göre düzenlenir. Bir ülkenin kendi egemenliği altında bulundurduğu deniz veya karasularında taşıma faaliyetlerinde öncelik kendi ulusuna özgü olan filoya aittir. Ülkelerin egemenlik hakları dışarısında kalan ortak denizlerde ise, taşıma faaliyetleri çoğunlukla seyir veya ticaret serbestisinden yararlanır (Arı, 2009). Bu tür bir durumu belirlemeyi sağlayan ölçüt deniz taşımacılığının uluslararası rekabet ortamına karşı açık bulundurulup bulundurulmayışıdır. Deniz taşımacılığında ekonomi hem taşıyanı hem de yolcuyla ve taşıtanı da ilgilendirir. Bu kişiler için amaç, ticari maliyetleri düşük seviyede tutabilmek, hali hazırda mevcut olan maliyet seviyelerini korumak ve hizmetleri esnek hale getirmektir. Bu durumda, ucuz taşıma sayesinde taşıtan hem var olan pazarlarını korumuş olur hem de pazarlarının sürekliliğini sağlamış olur. Deniz taşımacılığı sayesinde, tek seferde çok büyük miktarlarda yükün ulaştırılması, bu işlemler yerine getirilirken güvenli olması, sınır aşımı gibi özelliğinin olmaması, mala gelebilecek hasarın çok düşük seviyelerde olması, diğer oluşabilecek kayıpların neredeyse hiç olmaması, hava yoluna göre 14 kat, karayoluna göre 7 kat ve demir yoluna göre 3 kat daha ucuz olması gibi özelliklerinden dolayı dünyada halihazırda en çok tercih edilen ulaşım metodudur (Kayserilioglu, 2004). Bu durum deniz taşımacılığının güvenilirliğini ve tercih edilebilirliğini ortaya koymaktadır.

Toplumun bireyleri çoğunlukla bir örgüt dünyasının içerisinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu durum temel ihtiyaçlarımızı karşılayabilmek için bir mecburiyet olarak önümüze çıkmaktadır. Bu yüzden ki örgütsel davranış bilimi; örgütleri ve örgüt içerisinde yer alan bireyleri anlayabilmek açısından çok önemli bir yer tutmaktadır. Örgütsel davranış bilimine genel anlamda yaklaşıldığında, örgüt içerisinde yer alan bireylerin davranışlarının sebeplerini anlamaya, gelecek zaman ile ilgili öngöründe bulunmaya, bireylerin iş ortamlarında mutluluklarının sağlayabilecekleri ortamı oluşturmaya ve örgüt içerisinde yer alan bireylerin davranışları üzerinde kontrol sahibi olmaya çalışan bir bilim olarak adlandırılabilir (Özkalp, Varoğlu, & Varoğlu Demet, 2013). İşletmelerin rekabette avantaj sağlayabilmeleri ve de varlıklarını devam ettirebilmeleri de büyük oranda sahip oldukları insan kaynağına bağlıdır. Dolayısıyla işletme çalışanlarının davranışlarının öğrenilmesi ve öngörülmesine yönelik yapılan bilimsel çalışmalar da önem kazanmaktadır.

Literatürün bütünsel olarak incelenmesine imkan sağlamakla birlikte okuyucuya da bir nevi projeksiyon sunan bibliyometrik analiz önemli tekniklerden biridir. Bu nedenle araştırma alanı kapsamındaki bilimsel ürünlerin özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak ve gelişmelerini gözlemek isteyenler, bibliyometrik analiz yöntemini kullanabilmektedir (Kurutkan & Orhan, 2018). Çalışmanın amaçları arasında örgütsel davranış konularının denizcilik sektöründe önemine vurgu yapan çalışmaların analiz edilmesi ve tek bir çalışma sayesinde sorunun çözümlenmesi konusunda sonuca ulaşmak istenmesidir. Bu çalışma kapsamında, denizcilik alanında örgütsel davranış konuları ile ilgili yapılmış ulusal literatürdeki tezlerin ve makalelerin çeşitli parametreler doğrultusunda bibliyometrik olarak incelemek ve mevcut durumunu ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu çalışma, denizcilik alanında örgütsel davranış konuları ile ilgili ulusal literatürdeki tez ve makalelerin mevcut durumunu ortaya koyması, eksikliklerin görülmesi ve araştırmacılara yol gösterici olması bakımından önemlidir ve bu yönüyle de denizcilik literatüre katkı yapan ilk çalışmadır. Araştırmanın, denizcilik alanında örgütsel davranış konuları ile ilgili araştırma yapmayı düşünen araştırmacılara yol göstereceği düşünülmektedir. Bu çalışma sayesinde literatüre bibliyometrik araştırmalar alanında özellikle denizcilik sektörü açısından pozitif bir katkı sağlanacaktır.

2. KAVRAMSAL İNCELEME

2.1. Deniz Taşımacılığı ve Türleri

Taşıma endüstrisi ülkelerin ekonomik gelişmesinde en etkili parametrelerden biridir. Deniz taşımacılığı, büyük taşıma kapasitesi ve ekonomik oluşu nedeniyle doğru uygulandığında en ekonomik taşıma şeklidir ve dünya ticaret hacmi içinde en büyük paya sahiptir (Yüksel & Özkan Çevik, 2010). Deniz taşımacılığı; *sefer bölgelerine göre, işletme şekillerine göre, yük ve gemi türlerine göre* değişik şekillerde yapılmaktadır (Yorulmaz, 2009). *Sefer bölgelerine göre deniz taşımacılığı*; kabotaj taşımacılığı, ithal ve ihraç yük taşımacılığı, transit taşımacılık, yabancı limanlar arası taşımacılık, uluslararası taşımacılık şeklinde sınıflandırılmaktadır (Yorulmaz, 2009).

Kabotaj Taşımacılığı: Bir ülkenin kendi yönetiminde ve denetiminde bulunan denizleri içerisinde yapılan taşımacılığa kabotaj taşımacılığı denir (Özdemir, 2009). Ülkemizde kabotaj taşımacılığı sadece Türk bayraklı gemilerle ve Türk armatörler tarafından yapılabilmektedir.

İthal ve İhraç Yük Taşımacılığı: Uluslararası rekabetin var olduğu ve uluslararası piyasa koşullarına göre taşıma hizmetinin yürütüldüğü taşımacılığa ithal ve ihraç yük taşımacılığı denir (Nomer, 2014). Bu taşımacılık türünde hava, deniz ve kara yolları ayrı ayrı kullanılabilirken hepsi aynı anda da kullanılabilir. Bütün bu yollar aynı anda kullanıldığı taşımacılık türüne kombine taşımacılık denir.

Transit Taşımacılık: Transit taşımacılıkta geminin yolculuğunun bir kısmının ülke içerisinde gerçekleşmesine rağmen başlangıç ve bitiş noktaları ülke sınırlarının dışarısında yer almaktadır. Anlaşılacağı üzere yükleme ve boşaltma limanları farklı ülkeler olurken, yolcuğu sırasında gemi diğer ülkelerin karasularından geçmektedir (Yorulmaz, 2009). Transit taşımacılığın tercih edilmesindeki en büyük etken vergi muafiyetidir.

Yabancı Limanlar Arası Taşımacılık: Geminin yolculuğu ülke sınırları dışında gerçekleşmekte olup, aynı zamanda taşımacılığın başlangıç ve bitiş noktaları da ülke

dışarısında yer almaktadır (Nomer, 2014). Genellikle Ro-Ro ve tanker gibi özel tip gemiler bu taşımacılık türü için en ideal gemiler olarak kabul edilmektedir.

Uluslararası Taşımacılık: Deniz taşımacılığında en yaygın olarak görülen uluslararası taşımacılıkta, işletme bir ülkeye ait olan limandan başka bir ülkeye ait olan limana taşımacılık yapmaktadır (Atıcı, 2019). Liman, gemi ve yük gibi önemli etkenlerde sınırlamanın olmadığı ama uluslararası regülasyonlara ve liman devletinin kurallarına uygun yapılan en yaygın taşımacılık türüdür.

İşletme şekillerine göre deniz taşımacılığı: düzensiz (tramp) taşımacılık ve düzenli (liner) taşımacılık şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Düzensiz (Tramp) Taşımacılık: Tramp taşımacılığı, yükün bulunduğu limanlar arasında hizmetin gerçekleştirilmesi tarzında icra edilir. Layner taşımacılığı hizmet temelli iken tramp taşımacılığı yük temellidir (Akten, 1995). Tramp taşımacılığında hizmet yükü takip etmektedir. Başka şekilde ifade edecek olursak, yükün verimli bir şekilde ve yüksek kapasite ile taşınması öne çıkmaktadır. Önceden belirlenmiş ve uyulma şartı gerektiren bir sefer tarifesi bulunmamaktadır. Yük hangi limanda ise hizmet oraya doğru hareket eder. Hizmetin, düzenli olarak bulunduğu bir liman yoktur. Bu sebepten dolayı taşıtan açısından tramp taşımacılığının çok istikrarlı bir taşımacılık yöntemi olmadığını söyleyebiliriz.

Düzenli (Liner) Taşımacılık: Liner taşımacılık, belirli bir program dâhilinde, derli toplu olarak, devamlı bir şekilde hizmet arz eden denizyolu taşımacılık şeklidir. Bu taşımacılık şeklinde, ekonomik açıdan pahalı yüklerin, çoğunlukla tek taşıma aracı sayesinde denizyolu kullanılarak taşıma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amaçlanır. Liner taşımacılıkta, çoğunlukla tüketime hazır hale gelmiş ürünler yer alır. Liner taşımacılıkta, belirli bir program dâhilinde gemiler faaliyetlerini gerçekleştirirler. Sefer programlarında limanlara uğranılacak zamanlar belirtildiği için yükleyiciler taşımanın gereksinimleri konusunda ön bilgiye sahip olmaktadır (Seçkin, 2014:23). Liner taşımacılığında liman süresinin sefer başına olan oranının yüksek olması sebebiyle navlun maliyetlerini arttıracığından dolayı, maliyet açısından taşıma türleri içerisinde zirvede yer aldığı görülmektedir.

Yük ve gemi türlerine göre deniz taşımacılığı kuru yük, sıvı yük, konteyner, Ro-Ro taşımacılığı şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Kuru Yük Taşımacılığı: Kuru yük taşımacılığında yer alan yükler, kömür, tahıl, maden cevheri, fosfat, gübre gibi ürünleri kapsamaktadır. Bu taşımacılık türünde kargo operasyonları ve taşıma işlemleri, geminin güvenliğini tehdit edebilmektedir. Bu sebepten ötürü gemi işletmecisinin gerekli önlemleri alması oldukça önemlidir (Şendur, 2015).

Sıvı Yük Taşımacılığı: Sıvı yük taşımacılığı tankerler aracılığıyla gerçekleştirilir. Kimyasal maddeler, petrol, petrol ürünleri, şarap, gaz gibi maddeler tankerler aracılığıyla taşınır. Petrolün ham halinin üretim merkezlerinden rafinelere teslimatını sağlarlar, rafinerilerden de işlenen petrol ürünlerinin tüketim alanlarına taşınmasını sağlarlar (Yorulmaz, 2009).

Konteyner Taşımacılığı: Konteyner taşımacılığı için deniz taşımacılığında yepyeni bir biçim olarak tarif edilebilecek bir taşıma çeşididir. Konteyner, taşımanın gerçekleştirilmesi için kullanılan bir kap olarak ifade edilebilir. Konteyner taşımanın yüklere göre sınıflandırılır. Konteyner taşımacılığının kendi içerisinde kendine has liman, acente, gemi bileşenleri vardır (Atıcı, 2019). Konteynerler, geminin kendi bünyesinde bulunan vinçlerin yardımıyla da gemiye yüklenip boşaltılabildiği için zamandan tasarruf sağlamaktadır. Aynı şekilde konteyner taşımacılığında uygulanan elleçleme yöntemleri

de gemilerin liman ve terminallerde bulunma sürelerini azaltmaktadır. Kapıdan kapıya denilen taşıma hizmetinin verilmesi ve konteynerin taşınacak yüke göre çeşitlenebilmesi bu taşımacılık türünün belli başlı avantajlarından (Özdemir, 2009). Günümüz konteyner taşımacılığı diğer taşımacılık türlerine oranla daha yaygın olarak tercih edilirken zaman fayda ilişkisinde de ilk sırada yer almaktadır. Bu sayede her türlü yükün konteynerlerle taşınmasının önünü açmıştır.

Ro-Ro Taşımacılığı: Ro-Ro (Roll on Roll of) taşımacılığı liner taşımacılık türlerinden bir tanesidir. Bu taşımacılık türünde üretici ve tüketici arasında doğrudan bir ilişkinin sağlanması hedeflenmektedir. Ro-Ro taşımacılığı, karayolu ile denizyolu arasında köprü görevi görmekte ve yükü bulunduran tekerlekli araçları “depodan depoya” teslimatını sağlamaktadır. Ro-Ro taşımacılığında, tekerlekli araçlar yardımıyla yük gemiye yüklenmekte ve yine aynı araçlar yardımıyla gemiden indirilerek varacağı noktaya yönlendirilmektedir. Bu durum yükleme boşaltma süresini azaltmakta, taşımayı hızlandırmakta ve aynı zamanda maliyetleri azaltmaktadır. Ayrıca mekanik araçların yardımıyla yükler hareket ettirildiği için beden gücüne duyulan gereksinimi ortadan kaldırmaktadır. Ro-Ro taşımacılığında, kara taşıyanları yüklerinin yanında yer almaktadır. Bu sayede yükün taşınması esnasında oluşabilecek olumsuzluklara karşı faaliyet göstermelerine olanak sağlamaktadır (Özdemir, 2009). Dünyada Ro-Ro taşımacılığı kombine sistemlerle gerçekleştirilmesi sayesinde çalışılan hinterlandın daha geniş olmasına katkı sağlamıştır. Bu sayede taşınan yük çeşidinin de artmasına neden olmuştur.

2.2. Deniz Taşımacılığının Temel Unsurları

Deniz taşımacılığının olmazsa olmazlarından olan ve deniz ulaştırma hizmetini gerçekleştiren gemiler, yükler ve limanlar ile ilişki halinde olarak bir bütünü oluştururlar. Gemiler, insanoğlunun keşfetme olgusu ile ortaya çıkmış ve günümüzde üzerinde insan olmadan da deniz taşımacılığı faaliyetlerinin yürütüldüğü temel araçlar ve unsurlar arasında yer almaktadır.

2.2.1. Gemiler

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda gemi tanımı “Tahsis edildiği amaç, suda hareket etmesini gerektiren, yüzme özelliği bulunan ve pek küçük olmayan her araç, kendiliğinden hareket etmesi imkânı bulunmasa da, bu Kanun bakımından “gemi” sayılır” şeklinde yer almaktadır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda ticaret gemisinin tanımı “Suda ekonomik menfaat sağlama amacına tahsis edilen veya fiilen böyle bir amaç için kullanılan her gemi, kimin tarafından ve kimin adına veya hesabına kullanılırsa kullanılsın “ticaret gemisi” sayılır.” şeklinde yer almaktadır (Resmi Gazete, 2011). Deniz taşımacılığında yükün taşınmasında en çok rastlanan gemi tipleri şunlardır. Petrolün işlenmemiş halini taşıyan ham petrol tankerleri, işlenmiş petrol türevlerini taşıyan ürün tankerleri, hububat ve benzeri gemiler, karışık eşya gemileri, yağ tankerleri, Ro-Ro gemileri, amonyak ve kimyevi madde tankerleri, cevher kömür ve benzeri gemiler, kereste gemileri, canlı hayvan gemileri ve soğuk taşıma gemileri, konteyner gemileri ve havalandırmaya sahip kuru yük gemileridir.

2.2.2. Yükler

Deniz taşımacılığında yük çeşitleri dökme yükler, genel yükler ve yolcular olmak üzere üç grupta ele alınabilir (Esmer, 2019):

Dökme Yüklere: Paketlenme gereksinimi olmadan ve fazla miktarlarda üst üste biriktirilerek taşınan yüklerdir. Sahip olduğu bu ayrıcalıktan dolayı birim bazında taşıma maliyetleri, diğer taşıma şekilleriyle kıyaslandığında bir hayli düşüktür. Dökme yükler kendi içerisinde sıvı dökme yükler ve kuru dökme yükler olarak iki ana gruba ayrılır.

Genel Yüklere: Parça halinde taşınan yüklerdir. Bu yükler direkt olarak malın kendisi olabildiği gibi çuval, konteyner, palet gibi taşıma kaplarında veya paketlenmiş şekilde malların birleştirilmesiyle taşımaya hazırlanabilir.

Yolcu: Deniz yolu kullanılarak insanların bir noktadan başka bir noktaya taşındığı taşımacılık şeklidir. Kendi içerisinde şehir hatlarından başlayarak kruvaziyer gemilere kadar çok yönlü ve nitelikli bir hizmeti barındırırken, farklı gemi çeşitleriyle yolcu taşımacılığı yapılabilmektedir.

2.2.3. Limanlar

Deniz taşımacılığının önemli halkalarından biri olan limanlar; gemilere ev sahipliği yapan, gemilere hizmetler sunan, yükün teslimatı gerçekleşene kadar korunması için gerekli altyapıyı bulduran, insan ve yük taşımacılığının yerine getirildiği, ülkelerin belli alanlarında ekonomik ortam oluşturan, taşıma modları içerisinde döngüyü gerçekleştiren sınırları çizilmiş kara ve deniz alanlarıdır (Akyarlı & Baykan, 2000). Liman, gemilerin yararına hizmet ve imkânlar sunan merkezdir. Limanda, yüklerin bir araya getirilmesi ve farklı ülkelerdeki pazarlara teslimatının yapılması esastır. Yine, farklı ülkelerdeki pazarlardan getirilen ürünler başka bölgelere iletilir. Yükleri bir araya getirme ve iletme özelliklerinden dolayı liman, ekonominin kalbidir. Liman, hizmetin oluşturulduğu ve ticaretin gerçekleştiği bir merkezdir. Hizmetin kalitesi ile ekonomik anlamda rekabet gücü doğru orantılıdır (Akten, 1995). Stopford (2009)'a göre limanlar kendi içlerinde, küçük yerel liman, büyük yerel liman, büyük bölgesel liman, bölgesel dağıtım merkezi olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

Küçük Yerel Liman: Ticaret hacminin düşük olduğu, yerel ticarete hizmet eden, temel düzeyde tesise sahip olan ve kısa mesafe deniz taşımacılığı yapan gemilere hizmet eden limanlardır. Dünya üzerinde birçok noktada yer alan bu limanlar, genellikle gelişmekte olan ülkelerde ve gelişmiş ülkelerin anakentlerinin dışında bulunur.

Büyük Yerel Liman: Küçük yerel limana göre daha büyük bir kargo hacmine sahip olan limanlardır. Bu limanlar, elleçlenen yükün türüne göre hizmet edebilecek donanımlara ve terminallere sahiptir.

Büyük Bölgesel Liman: Elleçleme kapasitesinin yüksek olduğu ve kendi içerisinde özelleşmiş terminallere sahip olan limanlardır. Yılda milyon tonlar derecesinde elleçleme yapılan bu limanlarda, yüksek tonajlı gemilere ev sahipliği yapabilecek terminallerin inşası yapılır.

Bölgesel Dağıtım Merkezi: Çok büyük gemilere hizmet sunabilen, yüksek miktarlarda yük transferinin yapabildiği ve yüklerin daha küçük noktalara dağıtımının mümkün olduğu limanlardır. Singapur, Hong Kong, Rotterdam limanları örneklerdendir. Yüklere uygun ve özellikli terminaller ile denizyolu, demiryolu ve karayolu taşımacılıkları için faaliyet gösterecek mükemmel tesisleri barındırır.

3. BIBLİYOMETRİK ANALİZ YÖNTEMİ VE LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

3.1. Bibliyometrik Analiz Yöntemi

Herhangi bir çalışma alanında var olan literatürün miktarı karşısında, çoğu zaman araştırmacılar, bu var olan bilgi birikiminin büyüklüğü karşısında, çaresiz ve yetersiz hissedebilmektedirler. Bu sorunu çözüme kavuşturacak ve kısa bir zaman içerisinde etkin okuma seviyesine çıkaracak tekniklerden birisi de bibliyometrik analizdir (Öztürk & Kurutan, 2020). Bibliyometri kavramı, farklı alanlarda yapılmış çalışmaların üzerinde matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin birlikte kullanılarak uygulanması olarak tanımlanmaktadır. Bibliyometri bir istatistiksel terim olarak ilk kez 1922 yılında Cambridge Üniversitesi'nde E. Wyndam Hulme tarafından kullanılmıştır (Pricnhard, 1969). Bibliyometri teriminin köklerine baktığımızda “biblio” ve “metrics” kelimeleri karşımıza çıkmaktadır. Yunanca ve Latince kitap anlamına gelen “bybl(os)” kelimesiyle aynı anlama gelen “biblion” kelimesinden “biblio” kelimesi gelmekte, “metricus” veya “metrikos” kelimelerinden türemiş olan “metrics” kelimesi ise ölçüm anlamına gelmektedir (Sengupta, 1992). Literatürün makroskopik olarak incelenmesine imkan sağlamakla birlikte okuyucuya da bir nevi projeksiyon sunan bibliyometrik analiz önemli tekniklerden biridir. Bu nedenle araştırma alanı kapsamındaki bilimsel ürünlerin özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak ve gelişimlerini gözlemlemek isteyenler, bibliyometrik analiz yöntemini kullanabilmektedir.

3.2. Bibliyometrik Analiz Yöntemi Kullanılarak Yapılmış Çalışmalar

Birinci (2008) tarafından yapılan çalışmada, Turkish Journal of Chemistry (TCJ) dergisindeki yayınların bibliyometrik açıdan incelenmesi ve derginin kendi alanında yer alan dergiler arasındaki yerini belirlemek hedeflenmiştir. Çalışmada TCJ'de yer alan 868 yayın ele alınmıştır. Bulgular incelendiğinde, 2002 yılının 113 makaleyle en çok makalenin yayınlandığı yıl olduğu görülmektedir. Yazarların durumunun, Pareto Yasası, Price Yasası ve Lotka Yasasına uymadığı saptanmıştır. Yazarların arasındaki ağ analizine bakıldığında ise, beş ve daha fazla makale yazmış yazarların kendi içlerinde iki ayrı gruba ayrıldığı görülmektedir. En çok katkıyı Hacettepe (86), Ankara (61), Atatürk (58) Üniversiteleri'ndeki araştırmacıların yaptığı görülmektedir. Journal of the American Chemical Society dergisi 546 atıf ile en fazla kaynak gösterilen dergi olmuştur. Dergide yapılan atıfların, Bradford Yasasına ve 80/20 kuralına uygun olduğu saptanmıştır. Makale adlarında “synthesis”, “determination”, “acid” kelimeleri en çok geçen kelimelerin başında gelmektedir. Kimya alanında çekirdek dergi koleksiyonları oluşturulabileceği tavsiye edilmiştir. Kimya alanında bilimsel gelişim için bu konudaki Türkiye adresli dergilerin ayrıntılı analizi tavsiye edilmektedir.

Cerit & Şakar (2013) tarafından yapılan çalışmada, Web of Science (WOS) kapsamında yer alan Social Sciences Citation Index (SSCI) veri tabanında bulunan ve 1980-2012 yılları arasında “Türkiye adresli” olan ve konu başlığında “Pazarlama” kelimesi bulunan yayınlara yönelik bibliyometrik açıdan bir inceleme yapılmıştır. 173 adet bilimsel yayın kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına baktığımızda 2006-2010 yılları arasında sınıflandırılan çalışmalarda artış görülmüştür. Yayınların yazar sayılarına baktığımızda yayınların büyük ölçüde ortaklaşa yapıldığı görülmektedir. Pazarlama alanına göre yayınların sınıflandırılmasına baktığımızda “Turizm” sektöründeki çalışmalar en fazla yayına sahip olanlardır. En fazla yayının yer aldığı dergi “African Journal of Business Management” adlı dergidir. Prof.Dr. Metin Kozak'a ait olan çalışma 86 atıf ile en çok atıf alan çalışmadır ve “Annals of Tourism Research” dergisinde

yayınlanmıştır. Çalışmanın ikinci aşaması 12 pazarlama akademisyeninin katkılarıyla gerçekleştirilen nitel çalışmadır. Akademisyenlerden 7 tanesi tüketici davranışları ve tüketici kültürü teorisinin en yoğunlaşılan alanlar olduğunu dile getirmişlerdir. Çalışmaya katkı sağlayan akademisyenlerin yoğunlaştıkları alanlar ile SSCI kapsamında yayın yapabilmek için odaklanılabilecek pazarlama araştırma alanları arasında benzerlikler görülmektedir. “European Journal of Marketing” pazarlama akademisyenlerinin yayınlarını sunduğu bir dergidir. Akademisyenlerin bağlı buldukları üniversitelerin ilk üçü Bilkent, Boğaziçi ve Akdeniz Üniversiteleridir.

Hotamışlı & Efe (2015) tarafından yapılan çalışmada, duygusal zeka ve liderlik değişkenleri birlikte ele alınarak 2001 ve 2013 yılları arasında bu iki değişkenin ilişkisini konu edinen 25 çalışma bibliyometrik analiz tekniği kullanılarak incelenmiştir. Çalışmanın bulgularına baktığımızda çalışmaların daha çok yüksek lisans türünde olduğu, çoğunlukla tek yazarlı olduğu, en fazla çalışmanın 2006 yılında gerçekleştirildiği, daha çok ampirik araştırma yaklaşımının tercih edildiği, toplam kullanılan 2256 kaynağın çoğunluğunun yabancı olduğu, çoğunluğunun türünün makale olduğu ve eserli en fazla kullanılan yazarın Daniel Goleman olduğu görülmektedir.

Yılmaz (2017) tarafından yapılan çalışmada, 1978-2015 yılları arasında uluslararası alanyazında yayınlanan restoranlarda bahşiş ile ilgili makalelerin belirli parametreler çerçevesinde bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Çeşitli veri tabanları üzerinden konu ile ilgili makaleler taranmış ve 201 makaleye ulaşılmıştır. Çalışmanın bulgularına baktığımızda restoranlarda bahşiş ile ilgili en fazla çalışmanın 2003, 2013 ve 2014 yıllarında yayınlandığı görülmektedir. Journal of Applied Social Psychology dergisinin 30 makale ile en çok makale yayınlayan dergi olduğu görülmektedir. Makalelerde 2001 yılına kadar kavramsal yaklaşım benimsenmiştir. 2001 yılından sonra ise görgül araştırma yaklaşımının daha çok tercih edildiği görülmektedir. Konu olarak en fazla makalenin “bahşiş arttırma teknikleri” ile ilgili yayınlandığı görülmektedir. Makalelerin sayfa sayıları ortalama 11,9 olarak tespit edilmiştir. Çalışmada incelenen makalelerin ortalama atıf sayıları 29,1 olduğu tespit edilmiştir ve kaynak türü olarak en fazla atıf makalelere yapılmıştır. Makalelerin çoğunda veri toplama yöntemi olarak anket tekniği kullanıldığı ve örneklem grubu olarak da müşterilerin seçildiği öne çıkmaktadır. Makale verilerinin toplandığı ülkeler arasında Amerika ilk sırada yer alırken şehirler arasında ise Vannes/Fransa şehri öne çıkmaktadır. Tek yazarlı makalelerin sayısı ile iki yazarlı makalelerin sayısının arasında az bir fark olduğu görülmektedir. Makalelere en çok katkı sağlayan yazar 54 makale ile Michael Lynn olarak tespit edilmiştir. Doçent doktor unvanına sahip yazarların daha çok makale yayınladığı dikkat çekmektedir. En fazla Cornell Üniversitesi’nde çalışan akademisyenlerin makale yayınladığı görülmektedir. Çalışmanın hem araştırmacılara hem de ilgili yazına çeşitli katkılar sunacağı dile getirilmiştir.

Aydın (2017) tarafından yapılan çalışmada, Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezinde kayıtlı bulunan ve 1988-2013 yılları arasında yiyecek içecek işletmeciliği alanında ortaya konulmuş tezlerin çeşitli parametreler çerçevesinde bibliyometrik açıdan incelenmiştir. 179 adet tez üzerinden inceleme gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulgularına baktığımızda geçmişten günümüze tez sayılarında düzenli olmayan bir artış olduğu görülmektedir. Tezlerin anabilim dallarına göre dağılımlarına baktığımızda Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı’nın ilk sırada olduğu görülmektedir. 44 üniversitenin yiyecek içecek alanında çalışmalar yaptığı ve bu üniversitelerin arasından Gazi, İstanbul, Marmara, Balıkesir üniversitelerinin öne çıktığı görülmektedir. Yüksek lisans ve doktora tezleri sayıları arasında büyük bir fark olduğu ve en çok tezin sosyal bilimler enstitüsü

altında yapıldığı görülmektedir. Tezlerde en çok çalışılan konunun “yönetim ve organizasyon” olduğu ve en çok danışmanlık yapan kişinin ise Dünder DENİZER olduğu görülmektedir. Profesör Doktor unvanına sahip danışmanların daha çok olduğu görülmektedir. Araştırma türü olarak uygulamalı araştırmaların daha çok yapıldığı, araştırma yaklaşımı olarak nicel yöntemlerden daha çok yararlandığı ve araştırma alanı olarak da daha çok otellerin seçildiği görülmektedir.

Beşel (2017) tarafından yapılan çalışmada, doküman analizi yöntemi kullanılarak Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından 2003-2017 döneminde “Maliye”, “Mali Hukuk”, “Maliye ve Ekonomi” ana bilim dallarında yapılan 1714 adet lisansüstü tezi bibliyometrik açıdan bir incelemesi yapılmıştır. Bulgulara baktığımızda analiz edilen 1714 lisansüstü tezinin çoğunlukla yüksek lisans tezi olduğu ve Marmara, İstanbul, Dokuz Eylül, Gazi ve Hacettepe Üniversitelerinin çalışma sayısı bakımından öne çıktıkları görülmektedir. Erkeklerin kadınlara göre lisansüstü eğitiminde daha fazla yer aldığı ve çoğunluğunun Maliye bölümü mezunu oldukları görülmektedir. En çok Prof. Dr. Unvanına sahip danışmanların olduğu görülmektedir. Lisansüstü tezlerde en çok kullanılan beş anahtar kelime “Vergi”, “Avrupa Birliği”, “Kayıt dışı Ekonomi”, “Küreselleşme” ve “Etkinlik” kelimeleridir. Tezlerin çoğunluğunun ampirik olmayan uygulamalar içerdiği görülmektedir.

Ayaz & Türkmen (2018) tarafından yapılan çalışmada, 1999-2017 yılları arasında Türkiye’deki yöresel yiyeceklerle ilgili lisansüstü tezlerinin çeşitli parametreler çerçevesinde bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Gastronomi turizm ve gelecekte yapılacak olan çalışmalara destek olunmak istenmiştir. Konu ile ilgili çeşitli terimler ile Ulusal Tez Merkezi veri tabanı üzerinden incelemeler yapılmıştır. Bulgulara baktığımızda 35 yüksek lisans ve 10 doktora tezi olmak üzere toplam 45 adet tez olduğu tespit edilmiştir. 2016 yılının 14 tez ile öne çıkan yıl olduğu görülmektedir. Tezlerin 42’si Türkçe ve 3’ü İngilizce’dir. En fazla lisansüstü tez çalışan üniversitenin Akdeniz Üniversitesi olduğu görülmektedir. Lisansüstü tezlerin anabilim dallarına baktığımızda turizm işletmeciliği ilk sırada yer almaktadır. Lisansüstü tezlerinin çalışma konularına baktığımızda turizm konulu tezler ilk sırada yer almaktadır. Anahtar kelimelerde en çok “yemek kültürü” ve “yöresel ürün” terimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Nitel yöntemlerin kullanılma oranı nicel yöntemlerden daha fazladır. Türkiye’de konu ile ilgili farklı disiplinlerde hazırlanmış tezlerden yola çıkarak turizme yönelik farklı fikirlere ulaşılabileceği dile getirilmiştir.

Depren, Kartal, & Depren (2018) tarafından yapılan çalışmada, Web of Knowledge veri tabanında 1975-2017 yılları arasında borsalarda oynaklık konulu yayınların bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına baktığımızda 2005 yılından sonra çalışma sayısında artış yaşandığı görülmektedir. Çalışmalarda en fazla adı geçen 3 yazar sırasıyla Wang, Stanley ve Zhou’dur. Yazarların ülkelerine baktığımızda ilk 3 ülkenin Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Çin, İngiltere olduğu ve kurumlarına baktığımızda ise 151 yayınlı birinci sırada NBER (The National Bureau of Economic Research), 69 yayınlı ikinci sırada New York Üniversitesi ve 66 yayınlı üçüncü sırada IMF (International Money Fund) yer aldığı görülmektedir. En fazla karşılaştırılan iki kategorinin “Economics” ve “Business Finance” olduğu görülmektedir. Anahtar kelimelere baktığımızda “volatility”, “stock market”, “garch”, “financial crisis” en sık kullanılan kelimelerdendir. Journal of Banking & Finance, Journal of International Money sıklıkla adı geçen dergilerdir ve en sık referans olarak gösterilen iki kitap “Financial Market Efficiency Tests” ve “No News is Good News: An Asymmetric Model of Changing Volatility in Stock Returns” isimli kitaplarıdır. Çalışmanın gelecekte

borsalarda oynaklık ile ilgili gerçekleştirilecek çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tayfun, ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çalışmada, Ulusal Tez Merkezi (Yöktez) veri tabanında bulunan 1990-2018 yılları arasında turizm alanında yayınlanmış yiyecek ve içecek ile ilgili lisansüstü tezlerin çeşitli parametreler çerçevesinde bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına baktığımızda lisansüstü tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu, en çok doktor öğretim üyeleri tarafından yönetildiği, erkek yazar ve danışman sayılarının çoğunlukta olduğu, yıllara göre sayılarında artış olduğu, daha çok nicel yöntemlerin kullanıldığı, verilerin daha çok turistlerden toplandığı, yüksek lisans tezlerinde Türkçe kaynak sayısı fazla iken doktora tezlerinde yabancı kaynak sayısının fazla olduğu görülmektedir. Bu çalışmada lisansüstü eğitim yapmak isteyen öğrencilere ve ilgili alanyazınına önemli katkılar yapıldığı düşünülmektedir.

Boğan, Çalışkan, & Derelioğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de turizm ile ilgili kurumsal sosyal sorumluluk çalışmalarının bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına baktığımızda son yıllarda çalışma sayılarında artış olduğu, çoğunlukla ampirik yöntemlerin tercih edildiği, çalışmaların bir araya gelinerek yapıldığı, Dokuz Eylül, Anadolu, Akdeniz, Necmettin Erbakan ve Balıkesir Üniversitelerinin öne çıktığı görülmektedir. Konu ile ilgili çalışmaların Türkiye’de kısıtlı olduğu ve üzerinde çalışmalar yapmanın sektör ve alanyazını açısından faydalı sonuçlar çıkarılacağı dile getirilmiştir.

Şahin, Akdağ, Çakıcı Celil, & Onur (2018) tarafından yapılan çalışmada, Yöktez veri tabanında bulunan 2014-2017 yılları arasındaki Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalları’nda (Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bilim Dalı) hazırlanan lisansüstü tezlerinin bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına baktığımızda lisans üstü tezlerin hepsinin yüksek lisans tezi olduğu, tez danışmanların unvanlarının Yardımcı Doçent Doktor üzerinde yoğunlaştığı, tez sayısı bakımından Gaziantep Üniversitesinin önde olduğu, tezlerin “turizm” ve “beslenme ve diyetetik” çalışma alanlarında sık olduğu, en çok kullanılan veri toplama aracının anket olduğu ve “gastronomi”, “gastronomi turizmi”, “mutfak kültürü” ve “kültür” kelimelerinin en sık kullanıldığı görülmektedir.

Karagöz & Şeref (2019) tarafından yapılan çalışmada, okuma ile ilgili akademik araştırmaların bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. WOS veri tabanından elde edilen 13.756 makale üzerinden çalışma gerçekleştirilmiştir. İngilizce (12.720), İspanyolca (521), Portekizce (264) başta olmak üzere farklı dillerde de akademik yayınların var olduğu görülmektedir. Alandaki dergilerin yüksek etki faktörüne sahip olduğu ve çok azının etki faktörünün düşük olduğu gözlemlenmektedir. Okuma alanındaki en çok incelenen konuların okuma, okuduğunu anlama, temel dil becerileri olarak okuma, yazma ve dinleme ilişkisi, çocukluk, çocuk ve gençlik edebiyatı, okumada kullanılan yöntem ve stratejiler olduğu görülmektedir. En çok katkıda bulunan kurumların ABD adresli kurumlar olduğu ve ilk sırada 366 makale ile Florida Devlet Üniversitesi görülmektedir. Türkiye adresli kurumlara baktığımız zaman ise ilk sırada Gazi Üniversitesi görülmektedir. En çok atıf yapılan kaynak ABD adresli Journal of Educational Psychology adlı dergi olduğu görülmektedir ve 14.525 atıf yapılmıştır. Yoğunluğu en yüksek yazarın Ludo Verhoeven olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın okuma literatürünün genel durumu hakkında bütüncül bir değerlendirme sunduğu görülmektedir. Alandaki diğer araştırmacılara yol gösterici olacağı söylenebilir.

Akkaşoğlu, Akyol, Ulama, & Zengin (2019) tarafından yapılan çalışmada, Yöktez veri tabanında yer alan tarım turizmi konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına baktığımızda yüksek lisans tezlerinin çoğunlukta olduğu, 2010 yılından sonra çalışma sayısında artışlar yaşandığı, tezlerin çoğunluğunun Sosyal Bilimler Enstitüsü altında gerçekleştiği, tez danışmanlarının unvanlarının çoğunlukla Doç.Dr. olduğu, tezlerde çoğunlukla yerli kaynakların kullanıldığı, tezlerde daha çok nitel yöntemlerin kullanıldığı ve veri toplama tekniği olarak da anket tekniğinin daha çok kullanıldığı görölmektedir.

Akyıldız & Yılmaz (2020) tarafından yapılan çalışmada, son 15 yılda yaşanmış sosyal medya kavramsal yapısındaki gelişmeler dönemselsel ve istatikselsel olarak bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. WoS Core Collection veri tabanından elde edilen 9.646 makale üzerinde analiz gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulgularına baktığımızda son 5 yılda yapılmış çalışmaların sayısının diğer yıllara göre büyük bir artış gösterdiği görölmektedir. ABD'nin sosyal medya alanında diğer ölkelere göre daha fazla yayın yaptığı görölmektedir. 2005-2009 dönemine ait stratejik diyagrama bakıldığında sosyal medya konusunun yeni olduğu ve sadece "social media" temasının ortaya çıktığı görölmektedir. 2010-2014 ve 2005-2019 stratejik diyagramlarda yeni temaların ortaya çıktığı görölmektedir. Anahtar kelime sayılarında ve tema sayılarında her geçen döneme göre artış görölmektedir. Çalışmaların ve ilginin sürekli arttığı ifade edilebilir. Bu araştırmanın alana ilgi duyan araştırmacılara ışık tutabileceği düşünölmektedir.

Erturgut & Yılmaz (2020) tarafından yapılan çalışmada, WOS ve SCOPUS veri tabanlarında 2004-2019 yılları arasında yayınlanmış afet ve insani yardım lojistiğini konu alan makalelerin bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Elde edilen 854 makalenin analizli için CITESPACES programı kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına baktığımızda 2014 yılından sonra çalışma sayısında artışlar gözlenmektedir. Konu ile ilgili makalelerin daha çok işletme ve ekonomik, mühendislik alanlarında olduğu görölmektedir. ABD'nin hem çalışma sayısı olarak hem de iş birliği yapmada öncü olduğu görölmektedir. Afet ve insani yardım lojistiği alanında INSEAD (Institut Européen d'Administration des Affaires) kurumunun öne çıktığı görölmektedir. Çalışmanın afet ve insan lojistiği konusunda öncül bir çalışma olduğu ve literatüre katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Akdamar & Yaş (2020) tarafından yapılan çalışmada, konteyner terminalleri ile alakalı yapılmış bilimselsel çalışmalar incelenmeye alındığı ve konu ile ilgili literatürün genel profilinin ortaya konmak istendiği görölmektedir. Bu doğrultuda, konu ile ilgili PARETO grafikleri ve VOS haritalama tekniği kullanılarak bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler Web of Science veri tabanından elde edildiği ve 1638 akademik çalışmaya ulaşıldığı görölmektedir. Çalışmanın bulgularına baktığımızda yıllar ilerledikçe çalışmaların arttığı gözlenmektedir. Genel anlamda mühendislik, taşımacılık ve bilgisayar bilimleri gibi başlıkları içeren dergilerin çoğunlukta olduğu gözlenmektedir. İlk 10'da yer alan 4 üniversitenin in merkezli olduğu ve ilk 10 üniversiteden 7'sinin Asya kıtasında olduğu gözlenmektedir. Buradan hareketle söz konusu üniversitelerin çevrelerindeki konteyner taşımacılığı faaliyetlerine kayıtsız kalmadığı ve çalışmaların bölgenin ekonomik yapısına uygun şekillendiği ifade edilebilir. in ve ABD'nin diğer ölkeler tarafından referans alındığı görölmektedir. Anahtar kelime olarak "simölasyon" kelimesi başta olmak üzere "genetik algoritma", "optimizasyon", "araç rotalama", "izelgeleme" gibi kelimelerinde öne çıktığı görölmektedir.

Aylan, Gök, & şalvarcı (2020) tarafından yapılan çalışmada, turizm sektöründe kuşaklara yönelik yapılmış çalışmaların ilgili literatür incelemesi sonucunda bibliyometrik analizi yapılmıştır. Türkçe yayın yapan akademik turizm dergilerinden doğrudan kuşaklarla ilgili

16 makale ve Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından da 23 tez çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaların bulgularına baktığımızda çalışma sayılarında son yıllara doğru artış yaşandığı söylenebilir. Çalışmaların kuşaklara göre dağılımını gösteren grafiğe baktığımızda en fazla Y kuşağının en az ise Alfa kuşağının ele alındığı görülmektedir. Çalışmaların araştırma konularını gösteren tabloya baktığımızda 53 farklı konuda kuşaklara yönelik çalışma gerçekleştirildiği görülmektedir. Konu olarak en fazla çevrimiçi satın alma, satın alma davranışı, hizmet kalitesi, tekrar ziyaret etme niyeti, davranışsal niyet, tatil tercihi, kültür turizmi konularının çalışıldığı görülmektedir. Çalışmalarda çoğunlukla nicel yöntem daha sonra sırasıyla nitel yöntem ve karma yöntem kullanılmıştır. En fazla kullanılan veri analiz tekniği parametrik testler olurken daha sonra sırasıyla, tanımlayıcı istatistikler, literatür taraması, parametrik olmayan testler, içerik analizi gelmektedir. Çalışma için turizm literatüründe kuşaklara ilişkin yapılmış olan bilimsel çalışmalarının mevcut durumunun görülmesi ve gelecek çalışmalara rehberlik açısından önemli olduğu söylenebilir.

Alan & Şen (2020) tarafından yapılan çalışmada, gastronomi temalı festivaller konusunda yapılmış çalışmaların bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Mevcut durumları ve eğilimleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmada kaynak olarak Web of Science Core Collection kullanılmıştır. 1975-2019 yılları arasında yayınlanan çalışmalar 6 farklı anahtar sözcük yardımıyla taranmıştır ve 420 makale elde edilmiştir. Bulgulara baktığımızda yayın sayısı ve atıf sayısı bağlamında 2008 yılından sonra artış yaşandığı görülmektedir. Lee, Yong-Ki ve diğerlerine ait olan “Journal Business Research” dergisinde yayınlanan “Festivalscapes And Patrons' Emotions, Satisfaction, And Loyalty” adlı makale en çok atıf alan makaledir. ABD alana en çok katkı sağlayan ülke konumundadır ve ülkeler arası bilimsel ilişkilerin sağlanmasında öncü olduğu görülmektedir. “Gastronomi festivalleri” temasının “motivasyon”, “turizm” ve “festival” temalarıyla güçlü bağları olduğu görülmektedir. “Gastronomik Etkinlik” temasının merkeziliği ve “Tüketici Algısı” temasının yoğunluğu en yüksektir. “Etkinlik Alan Tasarımı” temasının yükselişte olduğu ve üzerinde odaklanılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İleri çalışmalarda SCOPUS ve SCIENCE DIRECT gibi veri tabanlarının da dahil edilmesinin alana daha geniş bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yorulmaz ve Barış (2021) tarafından yapılmış çalışmada, 2013 yılının başından 2020 yılının ikinci sayısına kadar yayımlanan The Journal of ETA Maritime Science dergisindeki makalelerin bibliyometrik açıdan incelemesi yapılmıştır. Çalışmanın bulgularına baktığımızda 2016 yılından sonra makale sayılarında büyük bir artış görülmüştür. Son yıllarda dergi sayısında artışlar görülmektedir. Makalelerin çoğunluğunun 9-16 sayfa grubunda yer aldığı görülmektedir. Makalelerde Türkçe ve İngilizce yazı dili kullanılmıştır. Türkçe yayımlanan makale sayısı oransal olarak daha fazla olmasına rağmen son yıllarda İngilizce yayımlanan makale sayısı oransal olarak daha fazladır. Makalelerin yayımlandığı her yılda erkek yazar sayısı kadın yazar sayısına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Dergiye farklı kurumlardan yazarların katkı sağladığı ve çoğunluğunun Türk üniversitelerinde görev yaptığı görülmektedir. Makalelerin büyük çoğunluğunda yazarların unvanlarını belirtmediği görülmektedir. Gemi Makineleri konusuna ve alanına daha çok ilgi gösterildiği söylenebilir. Makalelerin büyük bir çoğunluğunda nicel araştırma yöntemi kullanılırken, nitel ve karma araştırma yöntemlerinin de kullanıldığı görülmektedir.

4. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma soruları, veri tabanı taraması, veri tabanı sonuçlarının değerlendirilmesi, verilerin analizi sunulmuştur.

4.1. Araştırma Soruları

Araştırmanın soruları, denizcilik alanında örgütsel davranış konuları ile ilgili yapılmış ulusal literatürdeki tezleri ve makaleleri bibliyometrik analiz aracılığıyla incelemek ve ana hatlarının belirlenmesini sağlamaktadır. Bu doğrultuda bibliyometrik analiz için hazırlanan sorular aşağıda sunulmuştur.

- i. Makalelerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- ii. Makalelerde kullanılan anahtar kelime sayısının dağılımı nasıldır?
- iii. Makalelerin yazarlarının cinsiyet dağılımı nasıldır?
- iv. Makalelerin sayfa sayısı dağılımı nasıldır?
- v. Makalelerde kullanılan kaynakça sayısının dağılımı nasıldır?
- vi. Makalelerde kullanılan veri toplama tekniklerinin dağılımı nasıldır?
- vii. Makalelerde odaklanılan konuların dağılımı nasıldır?
- viii. Makalelerin yazar sayısına göre dağılımları nasıldır?
- ix. Tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- x. Tezlerde kullanılan anahtar kelime sayısının dağılımı nasıldır?
- xi. Tezlerin yazarlarının cinsiyet dağılımı nasıldır?
- xii. Tezlerin sayfa sayısı dağılımı nasıldır?
- xiii. Tezlerde kullanılan kaynakça sayısı dağılımı nasıldır?
- xiv. Tezlerin veri toplama tekniklerinin dağılımı nasıldır?
- xv. Tezlerde odaklanılan konuların dağılımı nasıldır?
- xvi. Tezlerin yüksek lisans ve doktora tez dağılımı nasıldır?
- xvii. Tezlerin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- xviii. Tezlerin hazırlandığı anabilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
- xix. Tezlerin danışmanlarının unvanlarına göre dağılımı nasıldır?

4.2. Veri Tabanı Taraması

Bu çalışmada veri tabanı olarak “Google Akademik”, “Dergi Park” ve “Ulusal Tez Merkezi” veri tabanları seçilmiştir. Makalelere ulaşmak için “Google Akademik” ve “Dergi Park” veri tabanlarının arama portalları kullanılmıştır. Makalelerin başlık alanlarında, “denizcilik liderlik”, “liman liderlik”, “tersane liderlik”, “deniz işletmeleri”, “gemi acenteleri liderlik”, “gemi adamları liderlik”, “denizcilik iş tatmini” gibi kelimeler ile veri tabanları taranmıştır. Tezlere ulaşmak için “Ulusal Tez Merkezi” veri tabanı seçilmiştir. Tezlere ulaşmak için “Ulusal Tez Merkezi” arama portalı kullanılmıştır. Kelime olarak “denizcilik”, “liman”, “tersane”, “deniz işletmeleri”, “gemi acenteleri”, “gemi adamları” yazılarak arama yapılmıştır. Çıkan tezlerin arasından örgütsel davranış konuları ile ilgili olanlar seçilmiştir.

4.3. Veri Tabanı Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Tarama sonucunda ortaya çıkan bulgular belirli kriterler çerçevesinde değerlendirilmiştir. İlk olarak çalışmada kitap, kitap bölümü, teknik rapor, bildiri gibi kaynaklar elenerek sadece makale ve tezler çalışmaya dahil edilmiştir. Yayın dili olarak “Google Akademik”, “Dergi Park” ve “Ulusal Tez Merkezi” için Türkçe yazılmış çalışmalar dikkate alınmıştır. Belirlenen anahtar kelimelerin başlıkta yer almasına dikkat edilmiştir. Tekrarlanan yayınların ve ilgisiz yayınların yer almamasına dikkat edilmiştir. Erişime açık olmayan yayınlar dahil edilmemiştir. Değerlendirmeler sonucunda toplam 28 makale ve 23 tez seçilmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

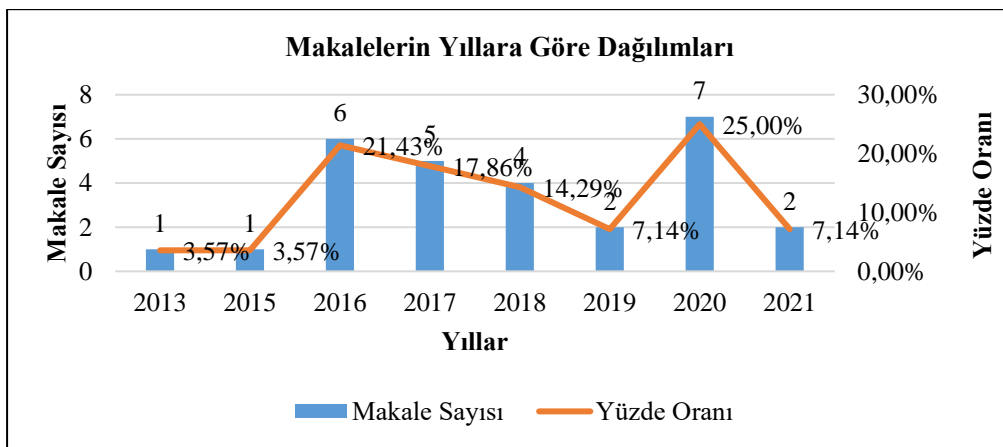
Elde edilen makaleler ve tezler çeşitli parametreler açısından bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Bu doğrultuda seçilen makaleler “yıl”, “anahtar kelime sayısı”, “yazar sayısı”, “yazar cinsiyetleri”, “sayfa sayısı”, “kaynakça sayısı”, “veri toplama teknikleri”, “odaklanılan konular” parametrelerine göre sınıflandırılmış ve değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda seçilen tezler “yıl”, “anahtar kelime sayısı”, “yazar cinsiyetleri”, “sayfa sayısı”, “kaynakça sayısı”, “veri toplama teknikleri”, “odaklanılan konular”, “tezlerin türü”, “üniversite”, “anabilim dalı dağılımı”, “danışman unvanı dağılımı” parametrelerine göre sınıflandırılmış ve değerlendirilmiştir.

5. BULGULAR

Bu bölümde bir bibliyometrik analizi bulgularına yer verilmiştir. Elde edilen bibliyometrik analiz sonuçları Microsoft Excel programı kullanılarak grafikleştirilmiştir.

5.1. Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında elde edilen 28 makale incelenmiştir. Grafik 1’de makalelerin yayımlandığı yıllar yer almaktadır.

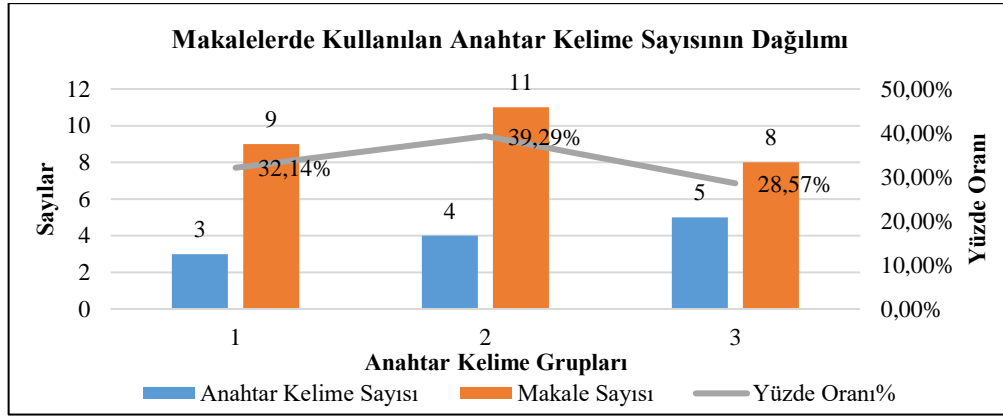

Grafik 1: Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 1’de görüldüğü üzere, makalelerin %25’i (n=7) “2020” yılında yayımlanmıştır. %21,43 (n=6) oranı ile “2016” yılı ise “2020” yılını takip etmiştir. 2017 yılı %17,86 (n=5), 2018 yılı %14,29 (n=4), 2019 yılı %7,14 (n=2), 2021 yılı %7,14 (n=2) oranlarına sahiptir. En az makalenin yayımlandığı yıllar ise %3,57 (n=1) oranı ile 2013 ve %3,57 (n=1) oranı ile 2015 yıllarıdır.

5.2. Makalelerde Kullanılan Anahtar Kelime Sayısının Dağılımı

Araştırma kapsamında elde edilen 28 makale incelenmiştir. Grafik 2’de makalelerde kullanılan anahtar kelime sayısının dağılımı yer almaktadır.

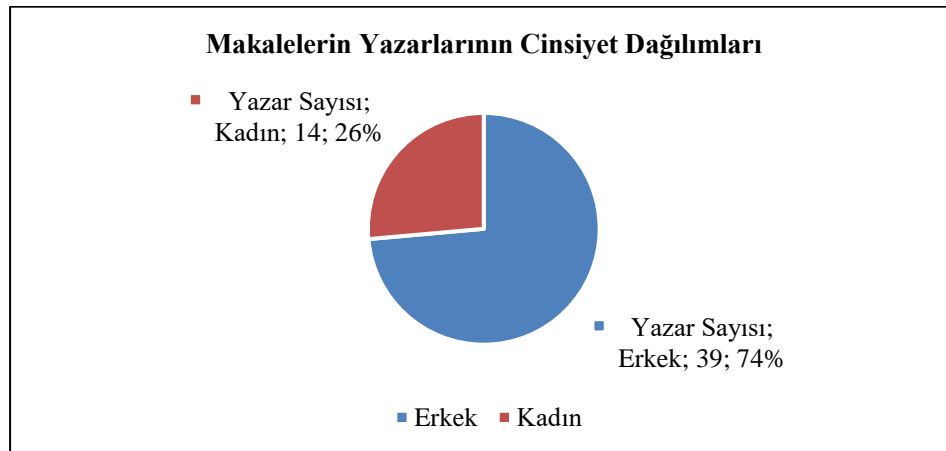

Grafik 2: Makalelerde Kullanılan Anahtar Kelime Sayısının Dağılımı

Grafik 2’de görüldüğü üzere, makalelerin %39,29’unda (n=11) 4 adet anahtar kelime, makalelerin %32,14’ünde (n=9) 3 adet anahtar kelime, makalelerin %28,57’sinde (n=8) 5 adet anahtar kelime kullanılmıştır.

5.3. Makalelerin Yazarlarının Cinsiyet Dağılımı

Araştırma kapsamında 28 makale incelenmiştir. Grafik 3’te makalelerin yazarlarının cinsiyet dağılımı yer almaktadır.

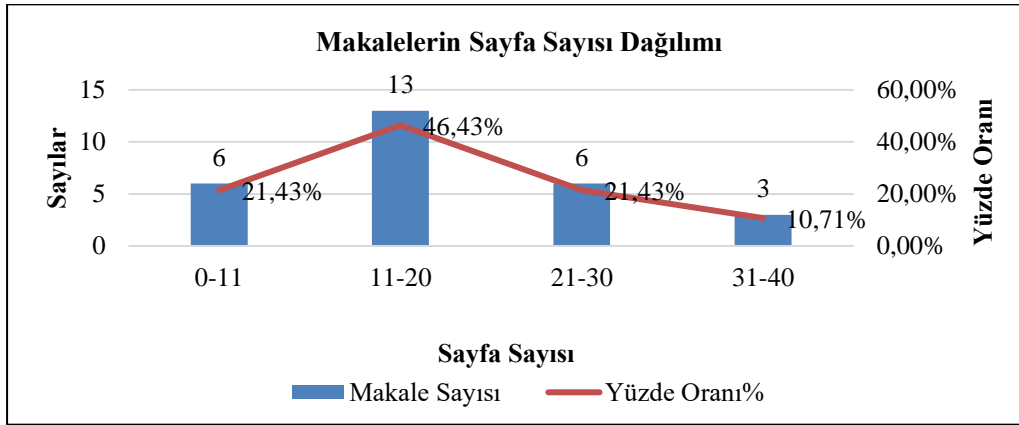

Grafik 3: Makalelerin Yazarlarının Cinsiyet Dağılımı

Grafik 3’ te görüldüğü üzere toplamda 53 yazar tespit edilmiştir. Yazarların %74’ü (n=39) “Erkek” ve %39’u (n=14) “Kadın” yazarlardır.

5.4. Makalelerin Sayfa Sayısı Dağılımı

Araştırma kapsamında 28 makale incelenmiştir. Grafik 4’te makalelerin sayfa sayısı dağılımı yer almaktadır.

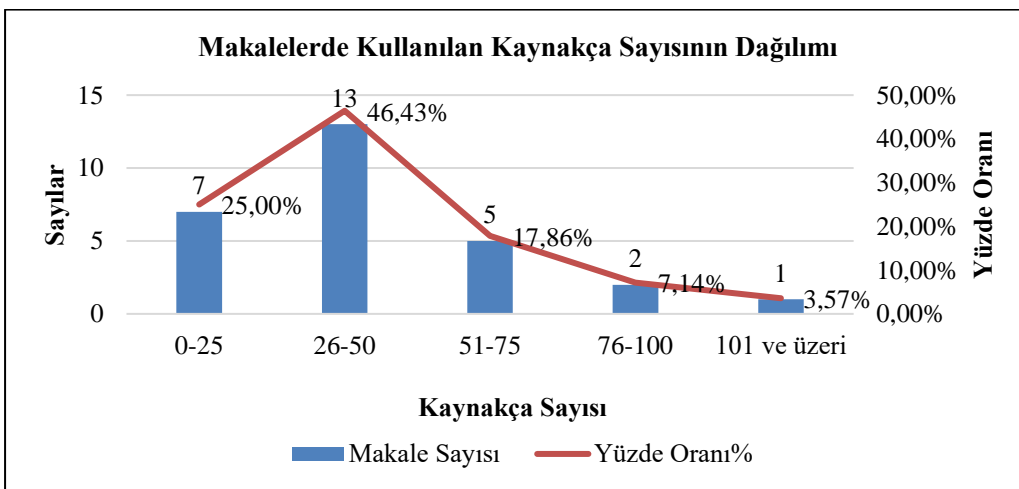

Grafik 4: Makalelerin Yazarlarının Sayfa Sayısı Dağılımı

Grafik 4’te görüldüğü üzere makalelerin %46,43’ünün (n=13) “11 ve 20” sayfa aralığında olduğu tespit edilmiştir. %21,43 (n=6) oranı ile “0-11” sayfa aralığı, %21,42 (n=6) oranı ile “21-30” sayfa aralığı, %10,71 (n=3) oranı ile “31-40” sayfa aralığı takip etmektedir.

5.5. Makalelerde Kullanılan Kaynakça Sayısının Dağılımı

Araştırma kapsamında 28 makale incelenmiştir. Grafik 5’te makalelerde kullanılan kaynakça sayısının dağılımı yer almaktadır.

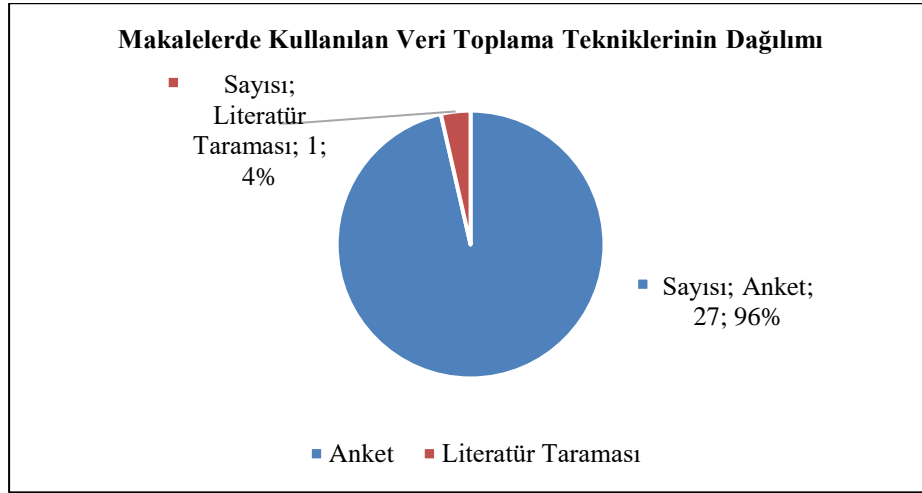

Grafik 5: Makalelerde Kullanılan Kaynakça Sayısının Dağılımı

Grafik 5'te görüldüğü üzere makalelerin %46,43'ünde (n=13) "26-50" aralığında kaynak kullanılmıştır. %25 (n=7) oranı ile "0-25" aralığı, %17,86 (n=5) oranı ile "51-75" aralığı, %7,14 (n=2) oranı ile "76-100" aralığı, %3,57 (n=1) oranı ile "101 ve üzeri" aralığı takip etmektedir.

5.6. Makalelerde Kullanılan Veri Toplama Tekniklerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında 28 makale incelenmiştir. Grafik 6'da makalelerde kullanılan veri toplama tekniklerinin dağılımı yer almaktadır.

Grafik 6: Makalelerde Kullanılan Veri Toplama Tekniklerinin Dağılımı

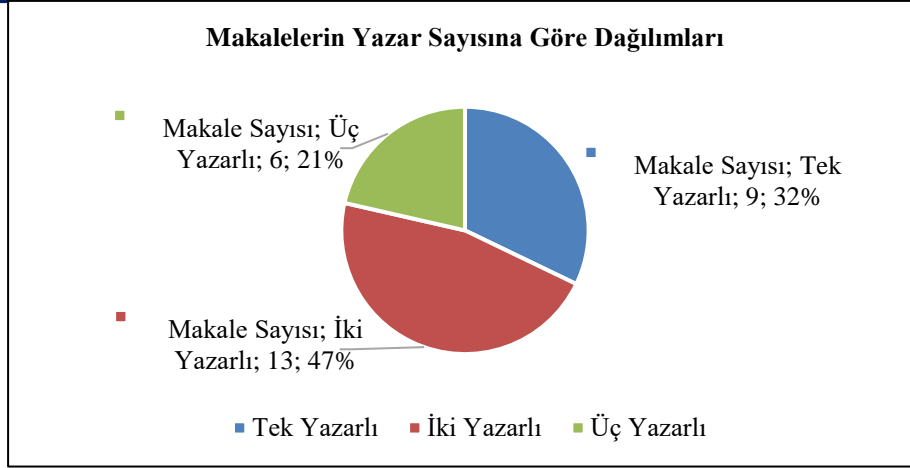
Grafik 6' da görüldüğü üzere makale verilerinin %96'sının (n=27) "Anket" ile elde edildiği ve makale verilerinin %4'ünün (n=1) "Literatür Taraması" ile elde edildiği görülmektedir.

5.7. Makalelerde Odaklanılan Konuların Dağılımı

Araştırma kapsamında 28 makale incelenmiştir. Makalelerde odaklanılan konuların dağılımı incelendiğinde çok odaklanılan konu %15,9 (n=7) oranı ile "İş Tatmini" olmuştur. %13,64 (n=6) oranı ile "Örgütsel Bağlılık", %9,04 (n=4) oranı ile "İşten Ayrılma Niyeti", %9,04 (n=4) oranı ile "İş Performansı" takip ettiği tespit edilmiştir.

5.8. Makalelerin Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında 28 makale incelenmiştir. Grafik 7'de makalelerde yazar sayısına göre dağılımı yer almaktadır.

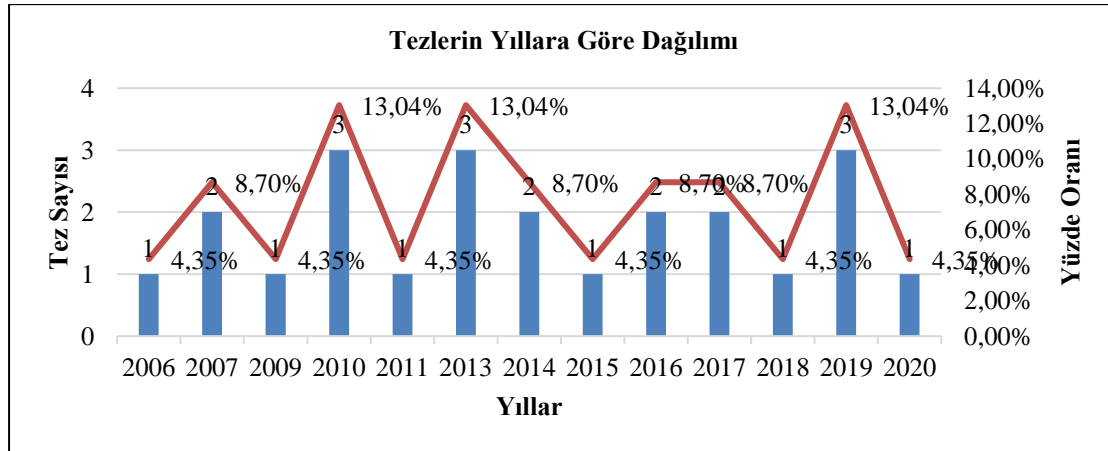

Grafik 7: Makalelerde Kullanılan Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Grafik 7’de görüldüğü üzere 28 makalenin %47 (n=13) oranında ‘‘İki Yazarlı’’ olduğu görülmektedir. Makalelerin %32 (n=9) oranında ‘‘Tek Yazarlı’’, %21 (n=6) oranında ise ‘‘Üç Yazarlı’’ olduğu görülmektedir.

5.9. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Grafik 8’de tezlerin yıllara göre dağılımı yer almaktadır.

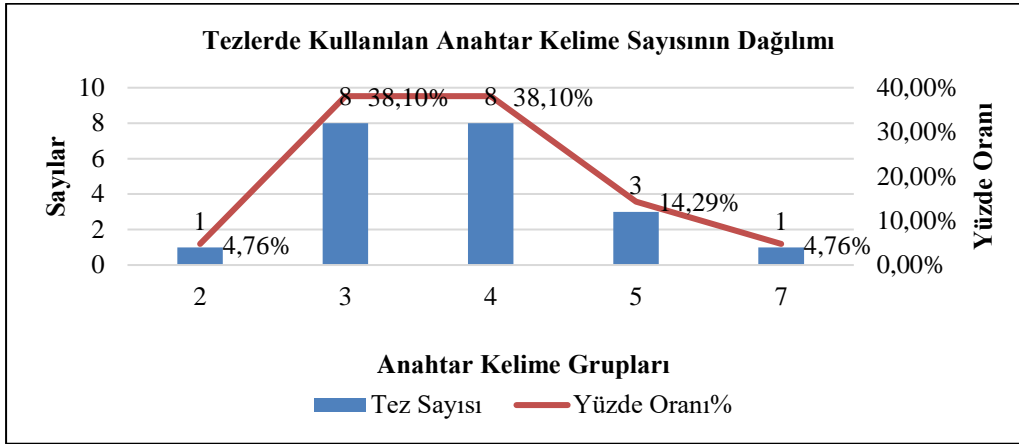

Grafik 8: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 8’da görüldüğü üzere en çok tezin yayımlandığı yıllar %13,04 (n=3) oranı ile 2010, %13,04 (n=3) oranı ile 2013 ve %13,04 (n=3) oranı ile 2019 yıllarıdır. En az tezin yayımlandığı yıllar ise %4,15 (n=1) oranı ile 2006, %4,15 (n=1) oranı ile 2009, %4,15 (n=1) oranı ile 2011, %4,15 (n=1) oranı ile 2015, %4,15 (n=1) oranı ile 2018 ve %4,15 (n=1) oranı ile 2020 yıllarıdır.

5.10 Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelime Sayısının Dağılımı

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Grafik 10’da tezlerde kullanılan anahtar kelime sayısının dağılımı yer almaktadır.

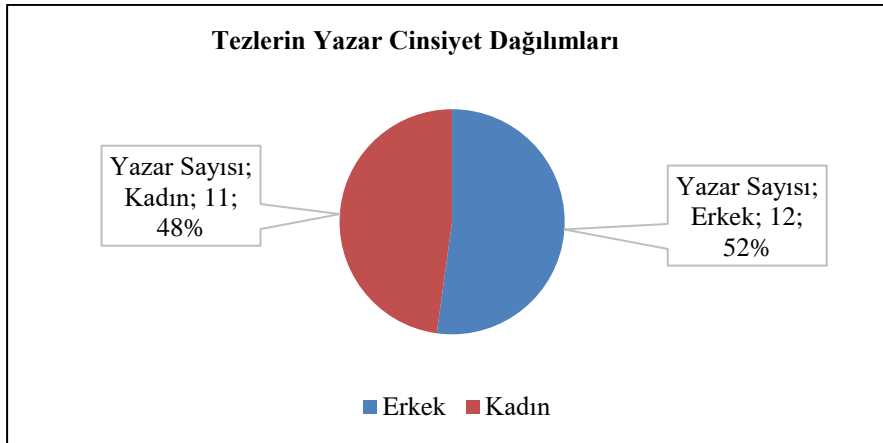

Grafik 9: Tezlerin Kullanılan Anahtar Kelime Sayısının Dağılımı

Grafik 9’da görüldüğü üzere, tezlerin %38,10’unda (n=8) 3 adet anahtar kelime, %38,10’unda (n=8) 4 adet anahtar kelime, %14,29’unda (n=3) 5 adet anahtar kelime, %4,76’sında (n=1) 2 adet anahtar kelime, %4,76’sında 7 adet anahtar kelime kullanılmıştır. 2 tane tezin anahtar kelimelerine ulaşılammıştır.

5.11. Tezlerin Yazarlarının Cinsiyet Dağılımları

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Grafik 10’de tezlerin yazarlarının cinsiyet dağılımları yer almaktadır.

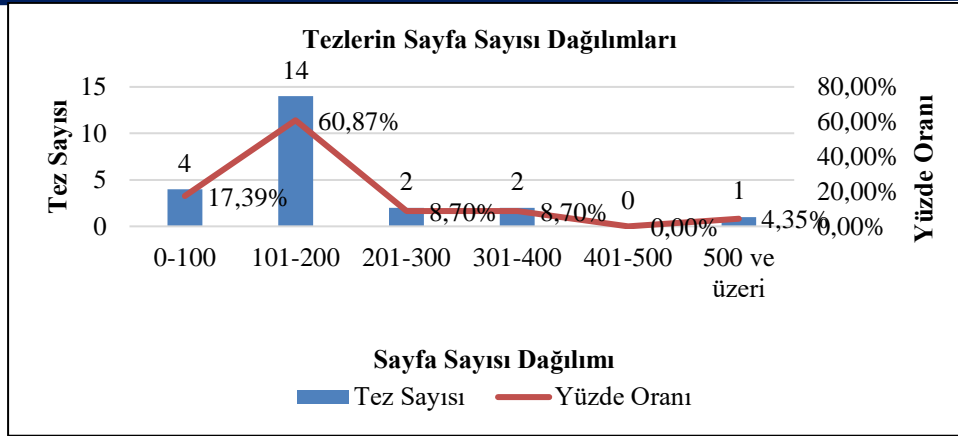

Grafik 10: Tezlerin Yazar Cinsiyet Dağılımı

Grafik 10’da görüldüğü üzere toplamda 23 yazar tespit edilmiştir. Yazarların %52’si (n=12) “Erkek” ve %48’i (n=11) “Kadın” yazarlardır.

5.12. Tezlerin Sayfa Sayısı Dağılımı

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Grafik 11’de tezlerin sayfa sayısı dağılımı yer almaktadır.

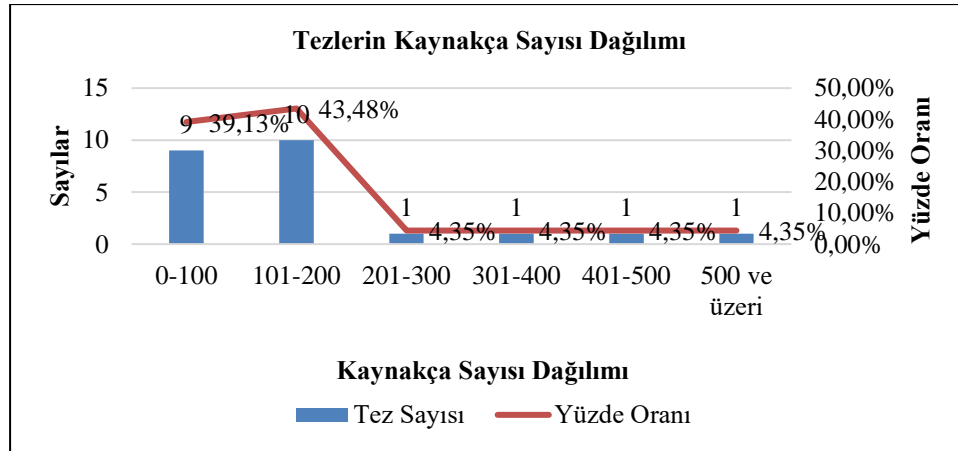

Grafik 11: Tezlerin Sayfa Sayısı Dağılımı

Grafik 11’de görüldüğü üzere tezlerin %60,87’sinin (n=14) “101-200” sayfa aralığında olduğu tespit edilmiştir. %17,39 (n=4) oranı ile “0-100” sayfa aralığı, %8,70 (n=2) oranı ile “201-300” sayfa aralığı, %8,70 (n=2) oranı ile “301-400” sayfa aralığı ve %4,35 (n=1) oranı ile “500 ve üzeri” sayfa aralığı takip etmektedir.

5.13. Tezlerde Kullanılan Kaynakça Sayısı Dağılımı

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Grafik 12’de tezlerde kullanılan kaynakça sayısı dağılımı yer almaktadır.

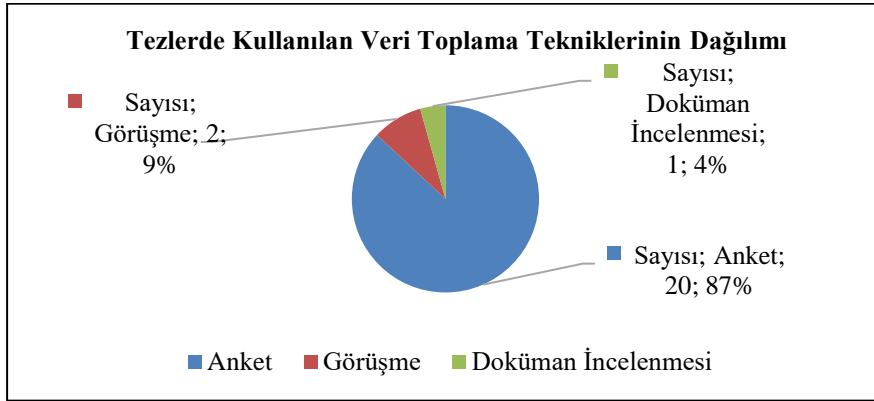

Grafik 12: Tezlerde Kullanılan Kaynakça Sayısı Dağılımı

Grafik 12’de görüldüğü üzere tezlerin %43,48’inde (n=10) “101-200” aralığında kaynak kullanılmıştır. %39,13 (n=9) oranı ile “0-100” aralığı, %4,35 (n=1) oranı ile “201-300” aralığı, %4,35 (n=1) oranı ile “301-400” aralığı, %4,35 (n=1) oranı ile “401-500” aralığı, %4,35 (n=1) oranı ile “500 ve üzeri” aralığı takip etmektedir.

5.14. Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Tekniklerinin Dağılımı

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Grafik 13’te tezlerde kullanılan veri toplama tekniklerinin dağılımı yer almaktadır.

Grafik 13: Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Tekniklerinin Dağılımı

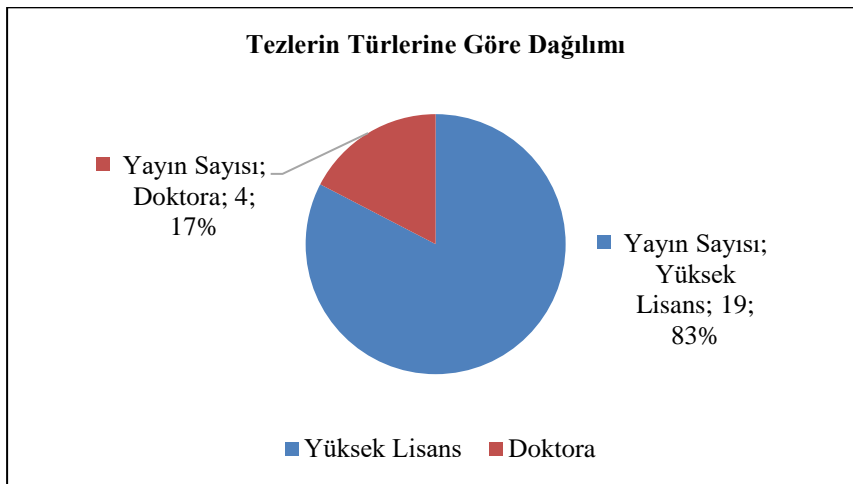
Grafik 13'te görüldüğü üzere tez verilerinin %87 (n=20)'sinin "Anket" ile elde edildiği, tez verilerinin %9 (n=2)'unun "Görüşme" ile elde edildiği ve tez verilerinin %4 (n=1)'ünün "Doküman İncelenmesi" ile elde edildiği görülmektedir.

5.15. Tezlerde Odaklanılan Konuların Dağılımı

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Tezlerde odaklanılan konuların dağılımı incelendiğinde en çok odaklanılan konu %18,75 (n=6) oranı ile "İş Tatmini" olduğu görülmüştür. Bunu; %15,63 (n=5) oranı ile "Örgütsel Bağlılık", %6,25 (n=2) oranı ile "İş Performansı", %6,25 (n=2) oranı ile "Örgütsel Stres", %6,25 (n=2) oranı ile "Örgüt Kültürü", %6,25 (n=2) oranı ile "Tükenmişlik", %6,25 (n=2) oranı ile "Mobbing", %6,25 (n=2) oranı ile "Örgütsel Vatandaşlık Davranışı" takip etmektedir.

5.16. Tezlerin Yüksek Lisans ve Doktora Dağılımı

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Grafik 14'te tezlerin yüksek lisans ve doktora dağılımı yer almaktadır.

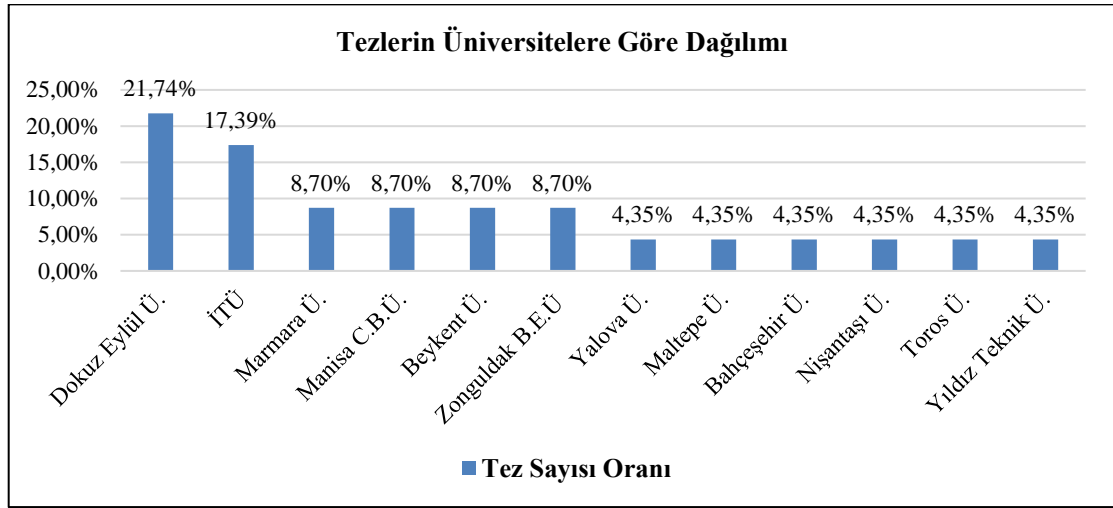

Grafik 14: Tezlerin Yüksek Lisans ve Doktora Dağılımı

Grafik 14'te görüldüğü üzere yazılan tezlerin %83'ü (n=19) yüksek lisans tezi, %17'si (n=4) doktora tezidir.

5.17. Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Grafik 15'te tezlerin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı yer almaktadır.

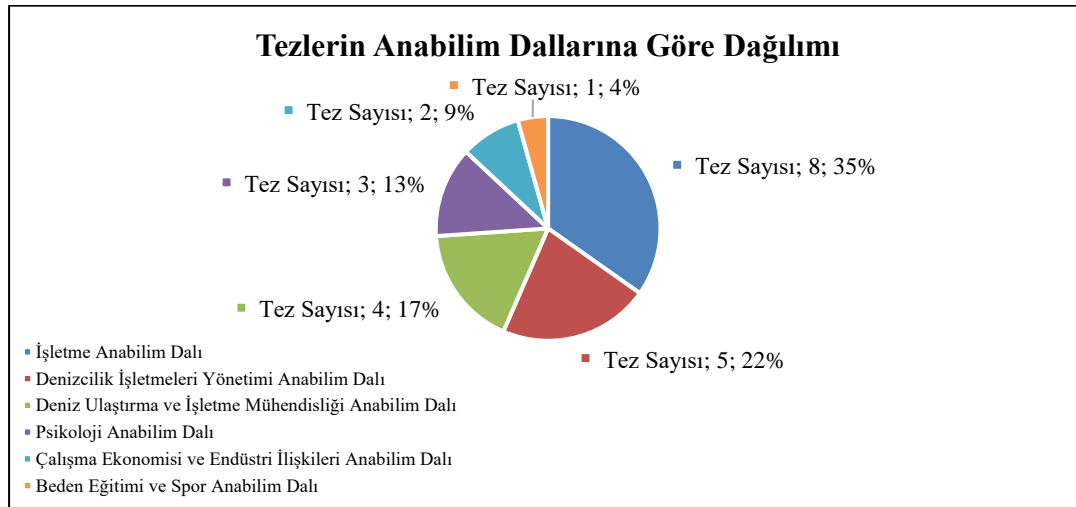

Grafik 15: Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Grafik 15'te görüldüğü üzere toplam 23 tezdten %21,74 (n=5) oranı ile "Dokuz Eylül Üniversitesi"nin birinci olduğu saptanmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi'ni %17,39 (n=4) oranı ile "İstanbul Teknik Üniversitesi" takip etmiştir.

5.18. Tezlerin Hazırlandığı Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Grafik 16'da tezlerin hazırlandığı anabilim dalına göre dağılımı yer almaktadır.

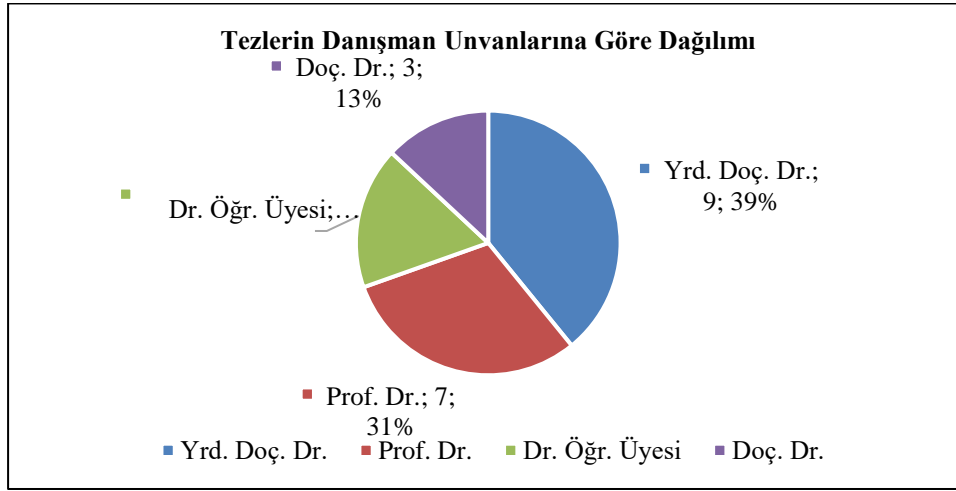

Grafik 16: Tezlerin Hazırlandığı Anabilim Dalına Göre Dağılımı

Grafik 16’da görüldüğü üzere, %35 (n=8) oranı ile “İşletme Anabilim Dalı” birinci sıradadır. %22 (n=5) oranı ile “Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Anabilim Dalı” ikinci sıradadır. %17 (n=4) oranı ile “Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Anabilim Dalı” üçüncü sırada yer almaktadır.

5.19. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında 23 tez incelenmiştir. Grafik 17’de tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı yer almaktadır.

Grafik 17: Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Grafik 17’de görüldüğü üzere tezlerin %39’u (n=9) Yrd. Doç. Dr. unvanlı akademisyen danışmanlığında, tezlerin %31’i (n=7) Prof. Dr. unvanlı akademisyen danışmanlığında, tezlerin %17’si (n=4) Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyen danışmanlığında, tezlerin %13’ü (n=3) Doç. Dr. unvanlı akademisyen danışmanlığında yazılmıştır.

6. SONUÇ

Denizcilik alanında örgütsel davranış konuları ile ilgili yapılmış ulusal literatürdeki 28 tane makale; yıl, anahtar kelime sayısı, yazar sayısı, yazar cinsiyetleri, sayfa sayısı, kaynakça sayısı, veri toplama teknikleri, odaklanılan konular parametrelerine göre incelenmiştir. Denizcilik alanında örgütsel davranış konuları ile ilgili yapılmış ulusal literatürdeki 23 tane tez; yıl, anahtar kelime sayısı, yazar cinsiyetleri, sayfa sayısı, kaynakça sayısı, veri toplama teknikleri, odaklanılan konular, tezlerin türü, üniversite, anabilim dalı dağılımı, danışman unvanı dağılımı parametrelerine göre incelenmiştir. Denizcilik alanında örgütsel davranış konuları ile ilgili ulusal literatürdeki tezlerin ve makalelerin bibliyometrik yönden incelenmesi analiz sonuçlarına göre;

Makalelerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, makalelerin 7 tanesi (%25) 2020 yılında, 6 tanesi (%21,3) 2016 yılında, 5 tanesi (%17,86) 2017 yılında, 4 tanesi (%14,29) 2018 yılında, 2 tanesi (%3,57) 2019 yılında, 2 tanesi (%7,14) 2021 yılında, 2 tanesi (%3,57) 2013 yılında, 2 tanesi (%3,57) 2015 yılında yayımlanmıştır. Bu sonuçlardan yola

çıkarak denizcilik alanında örgütsel davranış konularına olan ilginin son yıllarda arttığı söylenebilir.

Makalelerin anahtar kelime sayısının dağılımı incelendiğinde, makalelerin 11 tanesinde (%39,29) 4 tane anahtar kelime, 9 tanesinde (%32,14) 3 tane, 8 tanesinde (%28,57) 5 tane anahtar kelime kullanılmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak çalışmalarda çoğunlukla 4 tane anahtar kelimenin kullanıldığı söylenebilir.

Makalelerin yazarlarının cinsiyet dağılımı incelendiğinde, makaleleri yazan 53 yazardan, 39 tanesi (%74) erkek yazar, 14 tanesi (%26) kadın yazardır. Bu sonuçlardan yola çıkarak erkek akademisyenlerin kadın akademisyenlere göre denizcilik alanında örgütsel davranış konularına daha ilgili olduğu söylenebilir.

Makalelerin sayfa sayısı dağılımı incelendiğinde, makalelerin 13 tanesi (%46,43) 11-20 sayfa aralığında, 6 tanesi (%21,43) 0-11 sayfa aralığında, 6 tanesi (%21,43) 21-30 sayfa aralığında, 3 tanesi (%10,71) 31-40 sayfa aralığındadır.

Makalelerde kullanılan kaynakça sayısının dağılımı incelendiğinde, makalelerin 13 tanesinde (%46,43) 26-50 sayı aralığında kaynakça, 7 tanesinde (%25) 0-25 sayı aralığında kaynakça, 5 tanesinde (%17,86) 51-75 sayı aralığında kaynakça, 2 tanesinde (%7,14) 76-100 sayı aralığında kaynakça, 1 tanesinde (%3,57) 101 ve üzeri sayı aralığında kaynakça kullanılmıştır.

Makalelerde kullanılan veri toplama tekniklerinin dağılımı incelendiğinde, makalelerin 27 tanesinde (%96) anket, 1 tanesinde (%4) literatür taraması kullanılmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak denizcilik sektöründe faaliyet gösteren kişilerin veya grupların duygularının ve düşüncelerinin merak edildiği söylenebilir.

Makaleler odaklanılan konuların dağılımı incelendiğinde, makalelerin 7 tanesinde (%15,91) iş tatmini, 6 tanesinde (%13,64) örgütsel bağlılık, 4 tanesinde (%9,09) işten ayrılma niyeti, 4 tanesinde (%9,09) iş performansı, 3 tanesinde (%6,82) tükenmişlik, 2 tanesinde (%4,55) motivasyon, 2 tanesinde (%4,55) yenilikçilik, 2 tanesinde (%4,55) liderlik, 2 tanesinde (%4,55) duygusal emek, 1 tanesinde (%2,27) örgütsel sessizlik, 1 tanesinde (%2,27) kurumsal sosyal sorumluluk algısı, 1 tanesinde (%2,27) entelektüel sermaye, 1 tanesinde (%2,27) örgüt performansı, 1 tanesinde (%2,27) örgütsel güvenlik iklimi, 1 tanesinde (%2,27) örgütsel vatandaşlık davranışı, 1 tanesinde (%2,27) mobbing, 1 tanesinde (%2,27) iş yerinde yalnızlık, 1 tanesinde (%2,27) çatışma, 1 tanesinde (%2,27) örgütsel güven, 1 tanesinde (%2,27) işe yabancılaşma, 1 tanesinde (%2,27) kontrol odağı konularına odaklanılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle denizcilik alanında örgütsel davranış konuları ile ulusal literatürde yapılmış makalelerde en çok odaklanılan konular sırasıyla iş tatmini, örgütsel bağlılık, işten ayrılma niyeti ve iş performansıdır.

Makalelerin yazar sayısına göre dağılımı incelendiğinde, makalelerin 13 tanesi (%47) iki yazarlı, 9 tanesi (%32) tek yazarlı, 6 tanesi (%21) üç yazarlıdır. Bu sonuçlardan yola çıkarak ekip çalışmasının daha çok yapıldığı söylenebilir.

Tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, tezlerin 3 tanesi (%13,04) 2010 yılında, 3 tanesi (%13,04) 2013 yılında, 3 tanesi (%13,04) 2019 yılında, 2 tanesi (%8,70) 2007 yılında, 2 tanesi (%8,70) 2014 yılında, 2 tanesi (%8,70) 2016 yılında, 2 tanesi (%8,70)

2017 yılında, 1 tanesi (%4,35) 2006 yılında, 1 tanesi (%4,35) 2009 yılında, 1 tanesi (%4,35) 2011 yılında, 1 tanesi (%4,35) 2015 yılında, 1 tanesi (%4,35) 2018 yılında, 1 tanesi (%4,35) 2020 yılında yayımlanmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak denizcilik alanında örgütsel davranış konularına olan ilginin son yıllarda arttığı söylenebilir.

Tezlerin anahtar kelime sayısının dağılımı incelendiğinde, bu tezlerin 8 tanesinde (%38,10) 3 tane anahtar kelime, 8 tanesinde (%38,10) 4 tane anahtar kelime, 3 tanesinde (%14,29) 5 anahtar kelime, 1 tanesinde (%4,76) 2 tane anahtar kelime, 1 tanesinde (%4,76) 7 tane anahtar kelime kullanılmıştır. Yükseköğretim Kurulu tez arama sayfasında iki adet yüksek lisans tezinin anahtar kelime bilgilerine ulaşılammıştır.

Tezlerin yazarlarının cinsiyet dağılımları incelendiğinde, tezleri yazan 23 yazardan, 12 tanesi (%52) erkek yazar, 11 tanesi (48) kadın yazardır. Bu sonuçlardan yola çıkarak oranlar birbirine yakın olsa da erkek yazarların denizcilik alanında örgütsel davranış konularına daha ilgili olduğu söylenebilir.

Tezlerin sayfa sayısı dağılımı incelendiğinde, tezlerin 14 tanesi (%60,87) 101-200 sayfa aralığında, 4 tanesi (%17,39) 0-100 sayfa aralığında, 2 tanesi (%8,70) 201-300 sayfa aralığında, 2 tanesi (%8,70) 301-400 sayfa aralığında, 1 tanesi (%4,35) 500 ve üzeri sayfa aralığındadır. 401 ve 500 sayfa aralığında bir tez çalışmasına rastlanılmamıştır.

Tezlerde kullanılan kaynakça sayısı dağılımı incelendiğinde, tezlerin 10 tanesi (%43,48) 101-200 sayı aralığında kaynakça, 9 tanesi (%39,13) 0-100 sayı aralığında kaynakça, 1 tanesi (%4,35) 201-300 sayı aralığında kaynakça, 1 tanesi (%4,35) 301-400 sayı aralığında kaynakça, 1 tanesi (%4,35) 401-500 sayı aralığında kaynakça, 1 tanesi (%4,35) 500 ve üzeri sayıda kaynakça kullanılmıştır.

Tezlerde kullanılan veri toplama tekniklerinin dağılımı incelendiğinde, tezlerin 20 tanesinde (%87) anket, 2 tanesinde (%9) görüşme, 1 tanesinde (%4) doküman incelenmesi kullanılmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak denizcilik sektöründe faaliyet gösteren kişilerin veya grupların duygularının ve düşüncelerinin merak edildiği söylenebilir.

Tezler odaklanılan konuların dağılımı incelendiğinde, tezlerin 6 tanesinde (%18,75) iş tatmini, 5 tanesinde (%15,63) örgütsel bağlılık, 2 tanesinde (%6,25) iş performansı, 2 tanesinde (%6,25) örgütsel stres, 2 tanesinde (%6,25) örgüt kültürü, 2 tanesinde (%6,25) tükenmişlik, 2 tanesinde (%6,25) mobbing, 2 tanesinde (%6,25) örgütsel vatandaşlık davranışı, 1 tanesinde (%3,13) duygusal zeka, 1 tanesinde (%3,13) iş stresi, 1 tanesinde (%3,13) işe bağlılık, 1 tanesinde (%3,13) iş yerinde yalnızlık, 1 tanesinde (%3,13) işten ayrılma niyeti, 1 tanesinde (%3,13) motivasyon, 1 tanesinde (%3,13) liderlik, 1 tanesinde (%3,13) örgütsel iletişim, 1 tanesinde (%3,13) örgütsel değişim konularına odaklanılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle denizcilik alanında örgütsel davranış konuları ile ilgili ulusal literatürde yapılmış tezlerde en çok odaklanılan konular sırasıyla iş tatmini ve örgütsel bağlılıktır.

Tezlerin yüksek lisans ve doktora dağılımı incelendiğinde, tezlerin 19 tanesi (%83) yüksek lisans tezi, 4 tanesi (%17) doktora tezidir. Bu sonuçlardan hareketle yüksek lisans

yapan kişilerin doktora yapmadığı veya araştırmacıların başka bir alana y6neldiği s6ylenebilir.

Tezlerin hazırlandığı 6niversitelere g6re dağılımlı incelendiğinde, tezlerin 5 tanesi (%21,74) Dokuz Eyl6l 6niversitesi, 4 tanesi (%17,39) İstanbul Teknik 6niversitesi, 2 tanesi (%8,70) Marmara 6niversitesi, 2 tanesi (%8,70) Beykent 6niversitesi, 2 tanesi (%8,70) Manisa Celal Bayar 6niversitesi, 2 tanesi (%8,70) Zonguldak B6lent Ecevit 6niversitesi, 1 tanesi (%4,35) Yalova 6niversitesi, 1 tanesi (%4,35) Maltepe 6niversitesi, 1 tanesi (%4,35) Bah6eşehir 6niversitesi, 1 tanesi (%4,35) Nişantaşı 6niversitesi, 1 tanesi (%4,35) Toros 6niversitesi, 1 tanesi (%4,35) Yıldız Teknik 6niversite'nde yazılmıştır. Bu sonu6lardan hareketle denizcilik alanında 6rg6tsel davranış konuları ile ilgili en 6ok 6alışma yapan 6niversitelerin Dokuz Eyl6l 6niversitesi ve İstanbul Teknik 6niversitesi olduğu g6r6lmektedir. Bu durumun nedeni olarak denizcilik alanında 6nde gelen 6niversiteler olmaları s6ylenebilir.

Tezlerin hazırlandığı ana bilim dalı dağılımlına g6re incelendiğinde, tezlerin 8 tanesi (%35) İşletme Ana Bilim Dalında, 5 tanesi (%22) Denizcilik İşletmeleri Y6netimi Ana Bilim Dalında, 4 tanesi (%17) Deniz Ulaştırma ve İşletme M6hendisliği Ana Bilim Dalında, 3 tanesi (%13) Psikoloji Ana Bilim Dalında, 2 tanesi (%9) 6alışma Ekonomisi ve End6stri İlişkileri Ana Bilim Dalında, 1 tanesi (%4) Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında hazırlanmıştır. Bu sonu6lardan hareketle denizcilik alanında 6rg6tsel davranış konuları ile ilgili en 6ok 6alışma işletme anabilim dalında, denizcilik işletmeleri y6netimi anabilim dalında ve deniz ulaştırma ve işletme m6hendisliği anabilim dalında hazırlanmıştır.

Denizcilik alanında 6rg6tsel davranış konuları ile ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacılar veya lisans6st6 6đrenciler, 6alışma bulgularında ortaya konulan 6rg6tsel davranış konularına g6re 6alışmak istedikleri 6rg6tsel davranış konusunu se6ebilirler. G6n6m6zde pop6ler olan 6rg6tsel davranış konularının se6ebilebileceği gibi bu alanda literat6rde az 6alışma yapılmış konular da se6ilebilir. Buna ek olarak araştırmacılar veya lisans6st6 6đrenciler, denizcilik alanında yakın gelecekte pop6ler olacağını d6ř6nd6kleri 6rg6tsel davranış konularını belirleyip buna g6re 6alışmalarında yol izleyebilirler.

Bu 6alışma sayesinde denizcilik alanında yapılacak olan 6rg6tsel davranış konulu ve/veya i6erikli 6alışmalara yol g6sterici niteliği sağlanmış olacaktır. Literat6rde bibliyometrik temalı 6alışmaların yaygınlaşmasına ayrıca katkı sağlanması ama6lanmış ve farklı analiz tekniklerinin kullanıldığı farklı 6alışmaların 6zet verileri tek bir noktada toplanmasına katkı sağlanmışır. 6zellikle denizcilik alanında bu t6r 6alışmaların 6n6 a6ılmasına vesile olunmuştur.

Kaynakça

- Akdamar, E., & Yaş, C. (2020). Konteyner terminallerine ilişkin bilimsel çalışmaların bibliyometrik analizi. *Social Sciences Studies*(70), 4134-4145. doi:10.26449/sss.2572
- Akkaşoğlu, S., Akyol, C., Ulama, Ş., & Zengin, B. (2019). Tarım turizmine yönelik hazırlanan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Tourism and gastronomy studies*, 7(2), 1193-1218. doi:10.21325/jotags.2019.416
- Akten, N. (1995). Taşımacılık klavuzu. *İstanbul Ticaret Odası*, 195(27).
- Akyarlı, A. O., & Baykan, N. (2000). Sıkışıklık yaşanan limanlarımıza alternatif liman önerilerinin dünya deniz ticareti ve kombine taşımacılık bağlamında değerlendirilmesi. 3. *Ulusal Kıyı Mühendisliği Sempozyumu*, (s. 325-338). İstanbul.
- Akyıldız, S., & Yılmaz, K. G. (2020). Sosyal medya konulu araştırmaların bilim haritalama tekniği ile bibliyometrik analizi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(28), 1416-1451. doi:10.26466/opus.680835
- Alan, A. A., & Şen, Ö. (2020). Gastronomi temalı festivaller üzerine yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*(6), 132-144. doi:10.21733/ibad.642214
- Arı, K. (2009). *İzmir'den bakışla Türkiye'de kabotaj*. İzmir: İMEAK Deniz Ticaret Odası Yayınları.
- Atıcı, B. (2019). Türkiye deniz taşımacılığı ve ödemeler dengesi açısından navlunun değerlendirilmesi. *Yüksek lisans tezi*. Aydın: Aydın Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayaz, N., & Türkmen, B. M. (2018). Yöresel yiyecekleri konu alan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Gastoria: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 2(1), 22-38. doi:10.32958/gastoria.411345
- Aydın, B. (2017). Yükseköğretim kurulu tez merkezinde (Yöktez) yiyecek ve içecek işletmeciliği alanında kayıtlı bulunan tezlerin bibliyometrik analizi. *Disiplinlerarası Akademik Turizm Dergisi*, 2(1), 23-38.
- Aylan, K. F., Gök, H. S., & Şalvarcı, S. (2020). Turizm yazınlarında kuşaklara yönelik araştırmaların bibliyometrik analizi. *Social Sciences Studies Journal*, 6(72), 4594-4605. doi:10.26449/sss.2663
- Beşel, F. (2017). Türkiye'de maliye alanında yapılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi (2003-2017). *International Journal of Public Finance*, 2(1), 27-62.
- Birinci, H. G. (2008). Turkish Journal of Chemistry'nin bibliyometrik analizi. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 348-369.
- Boğan, E., Çalışkan, C., & Derelioğlu, B. B. (2018). Turizm yazınında kurumsal sosyal sorumluluk: Türkiye'de yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Turizm Akademik Dergisi*, 5(2), 47-62.
- Cerit, G. A., & Şakar, G. (2013). Uluslararası alan indekslerinde Türkiye pazarlama yazını: Bibliyometrik analizler ve nitel bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4), 37-62.
- Çınar, O., & Karcıoğlu, F. (2013). Büro yönetimi bölümü öğrencilerinin umutsuzluk düzeyleri ve kontrol odağı inançları üzerine bir araştırma: Erzincan Üniversitesi MYO uygulaması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 283-296.

- Çoban, C., & Turan, E. (2018). Marmara denizinde Ro-Ro taşımacılığı birim maliyetlerinin incelenmesi: Ambarlı-Bandırma hattı örneği. *Gemi ve Deniz Taşımacılığı*(211), 61-78.
- Depren, Ö., Kartal, M. T., & Depren, S. K. (2018). Borsalarda oynaklık üzerine yayınlanmış akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. *Bankacılık ve Sermaye Piyasası Araştırmaları Dergisi*, 2(6), 1-15.
- Erturgut, R., & Yılmaz, B. (2020). Afet ve insani yardım lojistiği alanında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 40(105), 105-123. doi:10.30794/pausbed.667908
- Esmer, S. (2019). Liman ve terminal yönetimi. *T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını*.
- Hotamışlı, M., & Efe, D. (2015). Duygusal zeka ve liderlik ilişkisi bağlamındaki çalışmaların bibliyometrik analiz ile incelenmesi. *Çulurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 101-121.
- Karagöz, B., & Şeref, İ. (2019). Okuma alanındaki araştırmaların bibliyometrik özellikler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 781-799. doi:10.16916/aded.581630
- Kayserilioğlu, E. (2004). Deniz taşımacılığı sektör profili. *İstanbul Ticaret Odası Etüt ve Araştırma Şubesi*, s. 1-31.
- Kurutkan, M. N., & Orhan, F. (2018). *Kalite prensiplerinin görsel haritalama tekniğine göre bibliyometrik analizi*. Sage Yayıncılık.
- Nomer, F. (2014). Deniz taşımacılığında gemi acentelerinin yeri ve önemi ve bir araştırma. *Yüksek lisans tezi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Ünivertesii, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, Ö. (2009). Denizyolu yük taşımacılığında maliyetler ve bir uygulama. *Doktora tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkalp, E., Varoğlu, A., & Varoğlu Demet. (2013). *Örgütsel davranış*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Öztürk, N., & Kurutan, M. (2020). Kalite yönetiminin bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmesi. *Journal of Innovative Healthcare Practices*, 1(1), 1-13.
- Prichard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics? *Journal of Documentation*, 25(4), 348-349.
- Resmi Gazete. (2011). Türk Ticaret Kanunu (27846).
- Sengupta, N. (1992). Bibliometrics informetrics scientometrics and librametrics: an overview. *Libra*, 42(2), 76-98.
- Stopford, M. (2009). *Maritime economics - 3rd edi*. London: Routledge.
- Şahin, E., Akdağ, G., Çakıcı Celil, & Onur, N. (2018). Gastronomi ve mutfak sanatları anabilim dallarında yayınlanan tezlerin bibliyometrik analizi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(Ek1), 30-41.
- Şendur, T. (2015). Lojistik sektöründe deniz yolu taşımacılığı, Türkiye'de kuru yük taşımacılığında gemi işletmeciliği sorunlarının tespitine yönelik sektörel bir araştırma. *Yüksek lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tayfun, A., Sürücü, Ç., Tengilimoğlu, E., Durmaz, M., Ülker, M., & Gökçe, Y. (2018). Turizm alanında yiyecek ve içecek ile ilgili lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(2), 523-547. doi:10.21325/jotags.2018.227
- Yılmaz, G. (2017). Restoranlarda bahşış ile ilgili yayınlanan makalelerin bibliyometrik analizi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 65-79.

- Yorulmaz, M. (2009). *Deniz taşımacılığı ve deniz sigortaları*. İstanbul: Akademi Denizcilik.
- Yorulmaz, M., & Barış, S. (2021). Journal of eta maritime science dergisinin bibliyometrik analizi. *Asya Studies*, 5(15), 113-127. doi:10.31455/asya.881361
- Yüksel, Y., & Özkan Çevik, E. (2010). *Liman Mühendisliği*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi :16.08.2022
Kabul Tarihi :01.12.2022
Yayın Tarihi :25.12.2022